

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

Digitized by Google

f OK 80-975

~~1319~~

~~1319~~

TRAP DER JEUGD

Of

Perfekte maniere om de Jonge Kinderen
en Oude Personen met fondament
te leeren Leezen en Schryben.

Maar beueffens een kort onderzigt om de Penne
wel te Snyden, te houden en te voeren.

Verciert met Gebeden, Dankzeggingen, en
Christelyke Spreuken.

*Hier agter is bygevoegt de maniere om alder-
hande Couleuren van Inkt te maaken, &c.*

Door CAREL DE GELLIERS, School-meester
der Stad Leeuwarden.

Vermeerderd met de Naamen der Steden en Dorpen
van Vriesland, als mede die van de Stad
Groningen en Ommelanden.

Mede zijn hier by gevoegt de Naamen der Boeken
des Ouden en Nieuwen Testaments / en ee-
nige Geslagt-registers / uit dezelve.

*Nu op nieuws, by een Lief-bebber der Konst van Fouten
Gecorrigeerd en verbeterd.*

TE AMSTERDAM,
By ADAM MEYER, Papier en Boekverkoper
op de Voorburgwal.

TRADE MARK

OF

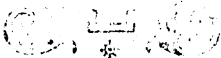
THE STATE INSTITUTE FOR THE DEAF AND MUTE
 IN THE CITY OF WASHINGTON
 DISTRICT OF COLUMBIA

PUBLISHED BY THE
 NATIONAL DEAF AND MUTE COLLEGE

WASHINGTON, D. C.

1882

No. 1

A. M. ...

... ..

AAN DEN

LEEZER.

Eminde Leezer / gelykerting daer
niet prolyteliker is / dan dat een
kind in zyn Jonge bloepende
Jeugd / hem oeffene in het A, B,
C. als in de Fundamenten derzel-
ver / om dies te perfecter in 't Lee-
zen te zyn; zo is 'er ook niet ge-
makkeliker vooz een School-mee-

ster / om eere te behaalen / als de Jeugd te Leeren
Leezen / met een goed Fundament / het welk hem
naderhand by blyben mag / en niet mogen genaamt
worde Adfimi ad Tibiam / dat is; gzoote Babokken /
en vergeleeken mogen worden by Papiereu Hupfen
die met kleynen Wind konnen om waanen / want
een Hups dat geen goed Fundament heeft / kan lig-
telijk in den grond vallen. Zo is 't mede met de kin-
deren / als zy de Fundamenten niet wel en konnen /
is 't onmogelyk / dat zy zentge perfectie konnen
hebben om wel te Leezen / d' experentie leerd my
dagelyks dat 'er Schoollereu by my Bekeed wor-
den / die (zo zy meenen wel) Leezen konnen; ja be-
ter van kuyten als van binnen / want zy konnen wel
Jan voor Pieter noemen / noytans haer examine-
rende / weeten zyniet wateen Syllaben is / in laat
staan hoeze zoude Leezen met Syllabe / 't welk is
vooz goed houde en ook zeer nut om dies te perfec-
ter / zonder eenige Woorden over te slaan / te Lee-
zen. Want zo buende / kan een geheelen zin bedor-
ven worden. Verhalven eminde Leezer / heb ik

A A N D E N L E E Z E R.

de Penne by der hand genomen / en alle neerstig-
heid aan gewend om dit mijn Boekjen / 't welk ik
noeme Trap der Jeugd, &c. in Druk te laten uit-
gaan: waar in ik betuyze / heb en op wat maniere
een Jong / of Oud Persoon / die Leezen nog Schry-
ven kan / moet onderweezen worden / en van Trap
tot Trap moet leeren op gaan: hier mede meene
ik haar niet te leren eenige andere Crappen / vooz
en al eer zy den Eersten Trap die ik noeme A, B,
C. perfectelijkt (niet van Dupten maar van binnen
't Boek) kunnen op zeggen / onderscheidende of
onderkennende de eene Letter van d' ander: en
daar na t' onderregten in den Tweeden Trap der
Syllaben / dat is tot verbattinge van Een / Twee /
of meer Letteren / dooz een enkelde Zelfs-klinker
of Vocaale / welk zijn Dÿf in 't getal / namentlijk
a, e, i, o, u, of dooz een Dubbelde Klinkers of
Consonne / als volgd; b c d f g h i k l m n p q r s t v w x y z.
Alzo ik hier na breeker aan-wyzen zal.

Aangaande den Trap der Woorden / Diphthon-
gen / Triphthongen en andere resteerende / agt ik
onnoodig alhier uyt te drukken / gemerkt een yder
dezelve in dit Boekjen / zonder Dÿl / of Keerse
in den Dag zien en Leezen kan / niet twijfelende /
of dit mijn Boekjen zal alle Liefhebbers der Spel
en Schryffkonst aangenaam wezen: Wensche vooz
mijn moente en arheid / geen grooter vergeldinge
dan dat t'zelven in alle Schoolen tot groot profijt
der Jeugd / mogte in-gevoerd worden. En zo ik
merken kan / dat het **W T.** aangenaam is / zal
W T. op een ander tijd beter contantement doen:
Non fuit in sola Roma Paracte die, dat is: Komen
en is niet Gebout op een dag.

Vaard wel.

EER-

TRAP der JEUGD.
E E R S T E T R A P.

Van de rechte Eijenschappen
der Letteren / of A, B, C.

Angaande de Eerste Trap / die ik noem
A, B, C. zo zult gij weten / en hier
upt leeren / dat de Letteren van onze
A, B, C. bestaan in Zeg-en-twintig
Letteren / als a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z. Door welke
A, B, C. alles wordt geschreeven en uit-gebruikt /
wat eenige Menschen in zijn gedagten kan begrij-
pen / en die de Letteren van dezen A, B, C. niet
en kan / is onmogelijk eenig Woord te kunnen
lezen of verstaan: daarom moet die geene die
lezen wil leeren / hem voort eerst wel neerstig
oeffenen / om alle de Letteren van 't A, B, C. zo
wel Grootte als kleine / te leeren kennen en onder-
scheiden.

Zal hier mede van beginzel gaan maaken van den
A, B, C. die men de Discipelen op de navolgende
verscheyden manieren zal doen op zeggen: haer de
Letteren leerende / eerst recht upt / volgens de oude
maniere / en als dan van agter: daar na de Regel
gedeeld in Vier Lettere / Drie en Twee op de boor-
rige maniere; van boven tot onder / en wederom
van onder tot boven / op dat zij des te beter de Let-
teren / onderscheiden kunnen / en zulks doende /
heel perfect in de Letteren / waar in het Spellen of
Boekstaven gelegen is / mogen weten: want het
kan geschieden / dat men met een Letter-upt een
Woord te laten / 't selve kwalik / ja goenzins
Boek-staven / of ter degen Spellen kan.

Nederduytsche A B C

A a b c d e f g h i j
k l m n o p q r r s t
u v w x y z.

A B C D E F G H I K L
M N O P Q R S T U V W
X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o
p q r r s t u v w x y z.

A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r
s t u v w x y z.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r r s t
u v w x y z.

Romeynsche A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Italiaanfobe A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s s u v
w x y z.

Gefchreeven A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m N n O o
P p Q q R r S s T t U u V v W w X x Y y Z z.

Vocalen of Zelfs-klinkers.

Deze A / B / C. word af-gedeelt in Letteren / die men Vocaalen heet / dat zijn / Dons-maakers / of Zelfs-klinkers / en zijn deze Vijf. (a e i o u.)

Men zoude de (u) voor een Sesde Vocaal konne gebuyken dog bind eenige tegenwerping / daarom laat ik het oer in zijn vryheid.

Wanneer nu deze Vijf Vocaaalen Gedeekent worden met een Tittelken / zo doet dit Tittelken zo veel als een m / of n / als hier onder te zien is.

Abrevia- tuuren	<table border="1"> <tr><td>a</td></tr> <tr><td>e</td></tr> <tr><td>i</td></tr> <tr><td>o</td></tr> <tr><td>u</td></tr> </table>	a	e	i	o	u	maakt	<table border="1"> <tr><td>an</td></tr> <tr><td>em</td></tr> <tr><td>in</td></tr> <tr><td>om</td></tr> <tr><td>um</td></tr> </table>	an	em	in	om	um	of	<table border="1"> <tr><td>an</td></tr> <tr><td>en</td></tr> <tr><td>in</td></tr> <tr><td>on</td></tr> <tr><td>un</td></tr> </table>	an	en	in	on	un
		a																		
		e																		
		i																		
		o																		
u																				
an																				
em																				
in																				
om																				
um																				
an																				
en																				
in																				
on																				
un																				

Consonen / of Medeluyders.

De anderen worden geheeten Consonen / of Medeluyders: want zy van hen zelve geen Vong of geluyd konnen maaken: maar zy hebben hun geluyd van de Pijf Vocalen / en zijn deze.

k c d f g h j k l m n p q r s t v w x z.

De [i] die [jota of je] en de [u] [van of ve] en de [w] die ik [dubbel vv of we] noeme / stel ik hier mede onder de Consonen / alzo 't ook Consonen zijn / en geen geluyd van haer zels en hebben / als hier te zien is.

Jagt / jent / jigt / jok / juls.

Vagt / vegt / vigt / vol / vuigt.

Wat / wet / wit / wol / wuys.

De [w] word boozgaans [dubbel vv] genaamt dog t'ontegt / want in onze geheele Nederlandsche Taal gebuyken wy geen [dubbeld'vv] maar wel in de oude Latijnsche Schriften / als tvvs, tvvm; &c. Daarom noem ik hem [we] gelijk de Hoogduytschen.

Leguiten / of Half-luyders.

Int de voorsz Consonen worden uytgenomen Pijf Letteren / die men Leguite / of half-luydenbe Letters noemt / en dat / om dat zy wat zoeter als de andere Consonen of Medeluyders uyt-gespreken worden en zijn deze.

i n u r s.

Nu wat aangaat de Diphongen / en de Triphongen / die gemaakt worden van Twee en van Drie verschende Vocalen of Zels klinkers / zijnde: aa / an / en / ey / je / oe / ou / up / wat / eeu / ieu / oet / &c. waar van in den Vierden Trap verscheyden Exempelen te vinden zijn.

TWEE-

TWEEDEN TRAP.

Van de Syllaben.

Wat aangaat de Tweede Trap / zo moet gij ook leeren / (konnende alle de Letteren van uwen A, B, C. heet perfect) hoe en op wat maniere gij Een / Twee / Drie / of meer Letteren bij een voegende / een Syllaben meugt maaken / en daar na een perfect Woord zult komen upt spreken. Hier om tot oeffeningen heb ik een deel der voornaamste Syllaben alhier gesteld; want met deze / meest alle de Woorden moeten gespeld worden.

Ab eb ib ob ub
 Ac ec ic oc uc
 Ad ed id od ud
 Af ef if of uf
 Ag eg ig og ug
 Ach ech ich oth uch
 Ak ek ik ok uk
 Al el il ol ul
 Am em im om um
 An en in on un
 And end ind and und
 Ap ep ip op up
 Ar er ir or ur
 As es is os us
 At et it ot ut
 Ar er ir or ur
 Ba be bi bo bu
 Bla ble bli blo blu
 Bza bze bzi bzo bzu
 Ca ce ci co cu
 Cla cle cli clo clu

Cra cre cri cro cru
 Da de di do du
 Dza dze dzi dzo dzu
 Dwa dwe dwi dwo dwo
 Fa fe fi fo fu
 Fla fle fli flo flu
 Fra fre fri fro fru
 Ga ge gi go gu
 Gla gle gli glo glu
 Gza gze gzi gzo gzu
 Ha he hi ho hu
 Ja je ji jo ju
 Ka ke ki ko ku
 La le li lo lu
 Ma me mi mo mu
 Na ne ni no nu
 Pa pe pi po pu
 Pla ple pli plo plu
 Pza pze pzi pzo pzu
 Qua que qui quo quu
 Ra re ri ro ru

Sa se si so su
 Scha sche schi scho schu
 Schza schze schzi schzo
 schru
 Sla sle sli slo slu
 Sma sme smi smo smu
 Spa spe spi spo spu
 Ta te ti to tu

Va ve vi vo vu
 Vla vle bli blo bla
 Vza vze vzi vzo vzu
 Wa we wi wo wu
 Wza wze wzi wzo wzu
 Za ze zi zo zu
 Zwa zwa zwi zwo zzu.

Om nu aan te wyzen wat een Syllaben is / en hoe alle Woorden met dezen voorgaande Syllaben moeten beginnen of eyndigen: zo heb ik hier het Gebed onzes Heeren af-gedeeld en met Syllaben gesteld / op dat gy dies te beter naderhand zult konnen met volle Woorden Lezen / die met de- zelve wel t'zamen brengebe.

Het Va-der On-ze.

On-ze Va-der / die / daar / zijt / in / de He-me-
 len. Ge-hey-licht / wo-ze / A-we / Aa-me. A /
 Rij-ke / toe-kome. A-wen / Wil-le / ge-schie-de / op /
 der / Aar-den / als / in / den / He-mel. Geest / ons /
 He-den / ons / Va-ge-lik-sche / Bood. En-de / ver-
 geest / ons / on-ze / Schul-den / als / wop / ook /
 ver-ge-ben / on-ze / Schui-be-naren. En-de / en /
 lij-det / ons / niet / in / ver-zoe-kin-ge. Maar /
 ver-lost / ons / van / den / Awa-den. Want / A-we /
 is / dat / Rij-ke / de / kragt / en-de / de / Heer-lijk-
 heyt / in / der / Eeu-wig-heyt / A-men.

DER-

DERDE TRAP:

Van 't Verschil der Woorden /
die met een enkele / of met een dubbele
Vocaal geschreeven worden.

Met mijnen Verden Cray zal ik u aanwijzen het
verschil in de silant en de sonatie van de Vocaal-
len / of van Twee in een klein Getal van Woorden
alhier by een gevoegt / om dies te beter 't vervolg
te kunnen bezijpen / en te perfecter de navolgende
Woorden of Naamen; vervolgens haer Syllaben
te moogen Lezen.

a Enkel.	aa Dubbel.	i Enkel.	ij Dubbel.
Bal	Baal	Bil	Wijl
		Wit	Wijt
ä Enkel.	ee Dubbel.	ik Enkel.	ik Dubbel.
Bek	Beek	Kil	Kijl
Bet	Beer	Lit	Lijt
Beg	Deeg	Mil	Mijn
En	Een	Win	Wijn
Fen	Feen	Zin	Zijn
Hel	Heen		
Het	Heet	o Enkel.	oo Dubbel.
Let	Leet	Boz	Booz
Met	Meet	Hot	Hoot
Hel	Heel	Lof	Loof
Het	Heet	Lot	Loot
Stek	Steek	Mot	Moot
Strek	Streek	Om	Oom
Hel	Heel	Dot	Doot
Het	Heet	Woze	Wooze

Hier

Hier ziet op wat een groot onderscheid dat 'er is / 30 in de prononciatie als in de zin tusschen een Woord dat met een enkele of met een dubbelde Vocale beschreeven wordt / daer men wel op dient te letten.

Volgt nu 't verschil tusschen de Woorden die men schrijft met een enkele of dubbelde Consonne.

b. Enkel.	bb. Dubbel.	Balen	Ballen
Ader	Adder	Spelen	Spellen
Boden	Bodden	Stelen	Stellen
Baden	Badden	Schelen	Schellen
Bedden	Bedden	Scholen	Schollen
		Telen	Tellen
g. Enkel.	gg. Dubbel.	Telen	Tellen
Dagen	Daggen	Zwelen	Zwellen
Dogen	Doggen		
Wegen	Weggen	m. Enkel.	mm. Dubbel.
Zegen	Zeggen	Bremen	Bremmen
		Komen	Kommen
l. Enkel.	ll. Dubbel.	Kramen	Krammen
Balen	Ballen		
Pelen	Pellen	n. Enkel.	nn. Dubbel.
Zwelen	Zwellen	Banen	Bannen
Kolen	Kollen	Tonen	Tonnen
Molen	Mollen	Zonen	Zonnen

VIERDE TRAP.

Van de Diphthongen en Crisphtongen met haar eigenschap.

Diphthongen is een t'zamenvoeging van twee Vocalen die welcke nochtans maar een Silaben maken: in gelyker voegen is de Crisphtongen van Dzie

Deze Vocalen te zaamen geboegd; die men alle wel behoorden te leeren kennen / om van elke Vocaal te kunnen onderscheyden / ook wel te leeren pronuncieeren / also 't een groote verandering in de zinn maakt: En zijn deze / aa / au / eu / ey / ie / oe / oy / ou / un / aai / eeu / oei / feu / ioe / ooi. Waar af hier eenige Woorzen tot een Exempel volgen.

aa	au	ey	After	hoen
Ward	Blau	Bep	kies	Moet
Ward	Dau	Bey	Tief	Doel
Ward	Flau	Beyn	Tier	Doel
Ward	Gau	Fent	Mier	Doel
Ward	Hau	Gent	Pier	Zoel
Ward	klau	Geyn	Hier	Zwoel
Ward	Hau	Hep	Stier	
Ward	Lau	Hep	Dier	oy
Ward		Hlep	Dier	Oyt
Ward		Lep	Ziel	Doet
Ward	eu	Wep		Doet
Ward	Beurg	Wep	oe	Doet
Ward	Deugt	Wep	Boel	
Ward	Fleur	Wep	Boet	ou
Ward	Geur	Wep	Boekt	Dout
Ward	Heur	Wep	Boer	Dout
Ward	Heusch	Wep	Doet	Dout
Ward	Heugt		Flaer	Dout
Ward	kleur	ie	Gloet	Mout
Ward	keur	Bies	Groen	Out
Ward	teur	Bies	Goed	Hout
Ward	reug	Dies	Hoed	Schout
Ward	reul	Dien	Hoed	Cout
Ward	reuk	Griet	Hoed	Cout
Ward	reug	Hier	Klaet	Dout
Ward	Scheur	Hier	Koel	Dout
Ward	steur	Jer		

TRAP der JEUGD.

Op	Daat	Hung	Lung	Kupst	Spzunt
Bzunt	Duntz	Hunc	Lunt	Kupt	Stupt
Bzun	Dunt	Kruun	Mung	Slunt	Cunt
Bunh	Dunt	Kruun	Mung	Suunt	Dunt
Bunn	Dzung	Kruun	Pzung	Spunt	Zunt

Op dat gu zien meugt 't groote verschil dat 'er is / zo in de zin als in de Spellinge / tusschen de Woorden die met een enkele Vocale / of met een Diphthongen worden geschreven / heb ik daar af hier eenige Woorden tot een Exempel gesteld.

aa	aa	Dig	Dieg
Al	Wal	Fris	Frieg
Bak	Wakh	Pik	Piel
Baly	Waal	Rik	Riek
Bzak	Wzaak	Cin	Cien
Kram	Kraam	Wis	Dieg
Maal	Maal	Wil	Wiel
Maat	Maat	Zit	Ziel
Maan	Maan	Zit	Ziet
Maat	Maat		oe
Kaat	Kaad	Wok	Woek
Kaap	Kaap	Wol	Woel
Stal	Staal	God	Goed
Caal	Caal	Wok	Woek
Waal	Waal	Wok	Woek
	eu	Kot	Koet
Bul	Beul	Dot	Doet
Dun	Deun	Kot	Koet
Bul	Beul		u
	ie	Bug	Bung
Bzil	Bziel	Hug	Hung
Biel	Biek	Mug	Mung

Vol.

Volgen nu eenige Crijftongen

of eenige t'zamen-voeginge van Drie Vocalen.

aa of aay	eeu	oet of oey	ieu
Baat	Feuta	Boel	Nieuta
Bzaat	Teuta	Bloet	Nieuta
Kraal	Meuta	Groet	Nieuta
Caat	Sneuta	Moet	Nieuten
Maat	Spzeuta	Roet	Nieuten
Waagen	Feuten	Boepen	
Braagen	Teuten	Bloepen	toe
Kraagen	Meuten	Groepen	Crioel
Caagen	Sneuten	Moepen	Fioel
Maagen	Spzeuten	Roepen	Fioel

V Y F D E T R A P.

Leerende 't Verschil / zo in de

zin als Pronunciatie / tusschen b en p / b en t /
en f en v / insgelijks d' eugenschap van
de / ph / ch / en tie.

In 't Lezen en Schryben moet men ook wel letten
op de Woorden die niet een (b) of niet een (p) Ge-
schreeven worden / want tusschen een (Bak) en een
(Pak) is in de zin en ook in 't Schryben groot onder-
scheid als uit de Woorden hier onder gesteld / te zien is.

B	P	Buys	Puys
Bak	Pak	Dal	Cal
Bat	Pat	Drek	Crek
Beer	Peer	Doozn	Coozn
Best	Pest	Dunn	Cunn
Breek	Preek	Fel	Del
Bijl	Pijl	Fol	Dol
Bier	Pier		
Boort	Poort		

't Deel

't Verschil van de Pronunciatie tusschen de (f) en de (v) is zeer groot, gelijk de onderstaande Woorden aan wyzen / en word hier in Pteslant door kwaade gewoonte zeer misbraucht in 't pronuncieren: zeggende (Fader) (Frouw) voor (Vader) (Vrouw) &c. Daarom heb ik nodig gebonden hier onder eenige Woorden voor te stellen / die met (v) en niet met (f) moeten Geschreeven / en ook perfect daar na gepronuncieerd worden.

Leest en Spreekt van deze Woorden zoetjes upt na de (v) / als:	<table border="0"> <tr><td rowspan="5">}</td><td>V</td></tr> <tr><td>Vader</td></tr> <tr><td>Van</td></tr> <tr><td>Vragen</td></tr> <tr><td>Veel</td></tr> <tr><td>Wis</td></tr> <tr><td>Voegen</td></tr> <tr><td>Vol</td></tr> </table>	}	V	Vader	Van	Vragen	Veel	Wis	Voegen	Vol	Maar Leestze nog en pronun- cieerdze voor al nter scherp ge- lyk een (f) / als:	<table border="0"> <tr><td rowspan="5">}</td><td>F</td></tr> <tr><td>Fader</td></tr> <tr><td>Fan</td></tr> <tr><td>Fragen</td></tr> <tr><td>Feel</td></tr> <tr><td>Fis</td></tr> <tr><td>Foegen</td></tr> <tr><td>Fol</td></tr> </table>	}	F	Fader	Fan	Fragen	Feel	Fis	Foegen	Fol
			}	V																	
				Vader																	
				Van																	
				Vragen																	
Veel																					
Wis																					
Voegen																					
Vol																					
}	F																				
	Fader																				
	Fan																				
	Fragen																				
	Feel																				
Fis																					
Foegen																					
Fol																					

Op moet weten / dat 'er zomwijlen eenige Woorden met anderen Letteren worden Geschreeven / maar nochtans anders gepronuncieerd worden / als C / k / Ph / tie / en A æ en OE œ.

In de Syllaben daar de (r) voor
zen (e) of (i) komt te staan / pronuncieerd
men de C / gelijk een S / als:

Cicero	} Leest aldus	Sifero
Ceremonie		Seremonie
Celinder		Selinder

De (r) voor a / u / i / en t / pro-
nuncieerd men als een (k) Ook mag men zoda-
nige Woorden wel met een (k) Schryven.

Caro

Caro	A	Caro	Clingen	Clingen
Cabas		Kabas		
Claas		Claas		
Coergeret		Kortstaet		
Comin		Comin		
Cozf		Koef		
Coert	Koert	Creeft		
Cofter	Kofter			

(Ph) of Grieksche (Phi) moet men Leezen

Phantase	Ph	Phantase	Philemon	Philemon
Pharao		Pharao		
Pharizeen		Pharizeen		
Phoenix		Phoenix		
			Philosof	Philosof

(Th) of Grieksche (Theta) Leest als een (t)

Theodorice	Th	Leest zegt	Theodorus
Theologie			Theologie
Theologant			Theologant
Theophilactus			Theophilactus
Theophrastus			Theophrastus
Thien			Thien
Thifiphon			Thifiphon
Thimorice			Thimorice

(ie) komt van 't Latyn / Leest als (ie)

Correctie	ie	Leest	Correctie	
Excusatie			Excusatie	
Gracie			Gracie	
Penetentie			Penetentie	
			ie	Leest

(E e en O E) Leest men als een (e)

Egypten	E	Leest	Egypten
Presentie			Presentie
Oeconomie			Oeconomie
Denia			Denia

Z E S D E T R A P.

Inhoudende verscheide Woorden

van C/bee / O/zie / D/ier / en D/ijf Syllaben:
 volgens het A / B / C. heel nodig om
 allerhande Woorden te spellen.

Woorden van een Syllaben.

A	Broom	Broom	Bek	Jaar	B
Abe	Bleu	Bier	Berch	Jagt	Baan
Ach	Bupk	Dat	Berst	Inkt	Magt
Age	Bys	E	Bit	Jonk	Mag
Aap	C	Eet	Bom	K	Meel
Aard	Chg	El	Bort	Kat	Meik
Aagt	Coys	Ent	Broot	Kan	Meik
Acht	Coit	Eng	Bude	Kag	Meit
Aich	Coen	Eerg	Brom	Kalk	Mit
B	Cham	Ep	Bromd	Keel	Moit
Balk	Chooz	F	B	Keik	Moit
Bab	Clau	Fat	Bak	Kerf	Mups
Bast	D	Feet	Balg	Kist	N
Blab	Dag	Fel	Bam	Kleeb	Nam
Blaau	Dat	Fet	Bary	Koek	Nat
Brand	Dank	Flij	Bek	Koof	Nay
Beb	Dang	fozm	Beer	Krop	Ner
Bef	Darch	Muhp	Beis	N	Nin
Bel	Drank	Rupt	Behr	Tak	Reef
Berg	Dog	fn	Bef	Tant	Reit
Bzic	Del	G	Bof	Tap	Rijt
Bzief	Dienst	Gaan	Bop	Tigt	Roik
Bzil	Diste	Ge	Bouf	Rit	Rog
Bot	Dzie	Gank	Bond	Togt	Rut
Bosch	Doof	Dat	Bung	Tonk	R
Bot	Doob	Gaan	B	Tot	Rch
Bloot	Dozp	Bragt	Bagt	Tuft	R
Bly	Droef	Gram	Bak	Uep	Om

Doel	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff
Doo	Hand	Schiet	Wolff
Dof	Hand	Schiet	Wolff
Dob	Hand	Schiet	Wolff

Quak	Hand	Steech	Lak
Queen	Hand	Steech	Lak
Quint	Hand	Steech	Lak
Quo	Hand	Steech	Lak

Woorden van twee Syllaben

Ubel	Baden	Bersten	Blixem
Akker	Waffen	Dezen	Doge
Wandoen	Walfen	Beurle	Boomen
Wanzig	Wardien	Beven	Boter
Af-god	Waren	Wenden	Bloemen
Umbage	Wallen	Bidden	Boeder
Umbesid	Wekken	Biegen	Wouvier
Amptman	Wedde	Bieden	Buplen
Uiker	Wergen	Binney	Bluffchen
Arbeid	Wellen	Bippen	Bzuplast

C	Doopzels	Drafen	Donger
Cajus	Doornik	Drafer	Doogheyt
Capoen	Droefheyt	Debed	Dooght
Caneel	Droomen	Debaad	Dooren
Cepier	Dronkaart	Deenzing	Dopmas
Ceder	Droppet	Deheel	D
Ciften	Drupe	Delaat	Jaarlyk
Coengraad	Dupbel	Deluk	Jagen
Convent	Dunkert	Denaam	Jager
Comert	Dulker	Gezond	Janken
Custos	Dugbe	Gepte	Jakken
Chaldeen	E	Geertig	Jode
Cheydas	Ebel	Gieter	Jonker
	Ehel	Goedheyt	Juffcont
Danfer	Emmer	Bozdel	J
Daner	Eere	Doppen	Jachel
Dager	Ellen		Jakken
Dwalen	Erben	Jakken	Jasteel
Dekker	Eeten	Jaastig	Jatoen
Delben	Even	Jaane	Jatogh
Denken	Euwen	Jalen	Jata
Derben	Ephie	Jamer	Jarren
Drogen	Ezel	Jangen	Jatel
Dienaar	F	Jamel	Japel
Dieple	Fatzoen	Jaase	Jarfin
Dierbaac	Fielten	Jaspel	Jeerffe
Dingen	Fluwijn	Jripen	Jelber
Ditel	Fluweel	Jewden	Jeele
Draben	Furnups	Jemel	Jeuken
Dzicken	Festen	Jammel	Jetel
Dogter	G	Jende	Jeyzo
Dolen	Galge	Jinde	Jellien
Donker	Gapert	Jorben	Jezon
Donder	Glasen	Jouden	Jiften
Doopen	Garen	Jondert	Jitter
			Koepen

Roepen	Tupfel	Rigte	Dencken
Roetje	Tupperd	Risten	Pijne
Rohje	Tupaard	Rijde	Dijpen
Ropen		Ryven	Diegen
Ruffen	Maandag	Roemen	Doorte
Ruieren	Mayer	Roben	Doortier
Ruappen	Mager	Ronne	Dromlen
Ruaynen	Mannen	Rooten	Dreeben
Ruippen	Mantel	Roorden	Pulken
Rranken	Meester		Druplen
Ruwe	Mezig	Once	Druyten
Ruwellig	Merken	Onhuyck	
	Meeter	Onlang	Qualiken
Raghen	Meppen	Ontdoen	Quahel
Randen	Milde	Ooge	Quartel
Raken	Minnen	Oore	Quardcel
Rebent	Misdoen	Oudheyt	Quartier
Rehter	Miffen	Oven	Quartin
Reener	Miffag	Oven	Quadmaat
Reifjh	Miffchien		
Reenen	Molen	Pagter	
Reute	Moonik	Paden	Haben
Repel	Moftert	Paaffchen	Hamen
Reerfen	Munte	Paplet	Hayen
Reben	Munter	Panne	Hegte
Reber		Plagen	Heden
Rigbaam	Ragel	Planten	Hegel
Rigten	Raden	Platteel	Heuvel
Riegen	Rabel	Praaten	Heyger
Rijnen	Reertig	Peas	Ribbe
Rijnmaat	Regen	Penne	Rijckdom
Rootheyt	Bergens	Penffen	Rijder
Roffijh	Reemen	Pennink	Rijftel
Roumaand	Reufe	Peper	Roeper
Roben	Rietig	Pilaar	Rieren

Rooge	Simpel	Twintig	Water
Roose	Schipper	Connen	Weeren
Rooster	Simpel	Cozen	Weyde
Rollen	Schypen	Cozzen	Wetrek
Rugge	Snyder	Crooster	Werbef
Ruggen	Spiegel	Cuppen	Wiegt
	Spille	Cupischer	Wolffsbay
	Solter	Cuppen	Wolker
Saffraan	Sotane		Wolke
Salaat	Schocker	Dallen	Wondet
Saler	Schaaker	Dangen	
Schamen	Schaaker	Dangen	
Schaven	Schaaker	Daster	Pland
Slagter	Schodde	Dasten	Island
Slapen	Sodag	Degier	Izer
Schlage	Soubat	Dinkel	Iver
Schamper	Schzoeten	Denker	Iber
Schelle	Schulden	Derwer	King
Schenker	Sulfter	Deilen	Ikken
Scheeren	Sulter	Dierkant	Ikke
Schepen	Surphen	Dijnen	
Schepfel		Dijtig	Zapland
Serbaaf	Tabbert	Diffen	Zajen
Slelike	Caarte	Diffcher	Zaaken
Sleutel	Caet	Dliegden	Zaalen
Sleper	Calent	Doegen	Zanged
Speelman	Caarken	Dolgen	Zeden
Speids	Caalen	Doldoen	Zekant
Sterkheyt	Canden	Doozdel	Zemel
Stemme	Cangen	Dunsten	Zende
Sterre	Crappen		Zeben
Sterken	Cwaalven	Daaron	Ziefyer
Sterke	Cermyn	Daer	Zolder
Sieden	Cergen	Daken	Zonds
Silber	Cerke	Daker	Zorge
Simon	Crekker	Damduff	Zuplen
	Cichel		

Volgt

Volgt een ander A / B / C. van

Woorden met dze Syllaben.

A	Bedwingen	Loeberden
Abberhaan	Beelzebub	Collegie
Abdiffe	Begraffen	
Akherman	Begeerte	Dagelijck
Admiraal	Begoorlijk	Deereuis
Aankleuen	Begeuen	Donderen
Almoesse	Begieten	Deurwaarder
Wannegwen	Behoeuen	Doofsteeken
Wanroepen	Behouden	E
Wf-braagen	Beleggen	Edelman
Wf-houwen	Belouen	Erbaarheid
Wf-laten	Benenden	Eenighend
Wf-nemen	Bepennzen	Eperen
Wgeren	Berispen	Erwete
Wlensghen	Beroemen	Ergeren
Wmben	Bespieden	Enpdyogel
Wnderzing	Betamen	F
Wntwoorde	Bitterlijk	Fonteyne
Wrbeyden	Wpdelijk	Frontieren
Wrmeljk	Woompjk	Firmament
Wrmorde	Wotermelk	G
Wberegtd	Wouwerp	Gabinnie
B	Wvndegom	Gestadig
Babbelen	Wullebaan	Gebergte
Bakeren	Wpenhoof	Bedenken
Bantere	C	Beheuen
Bzambesse	Camerick	Beleeden
Bzandpzer	Capitein	Gemeynlijk
Behlagen	Carnelick	Gemeynschap
Behlabben	Casteljn	Genezzen
Behenken	Cappellaan	Geneuglijk
Behziegen	Claudius	Geneugte

Ersten uet	Antwiltgen	Bagtgaat
Gezelschap	Autweller	Bagelen
Gesteden	Baken	Regentig
Gelieven	Braheelen	Regentlik
Gierigheyt	Bakheelen	Reerstelik
Gozdijien	Bamelen	Reestelen
Grootelike	Keerd-madde	Reestelik
Grootvader	Kermisse	Reuwtmaare
Grootmoeder	Kennisse	Reuwtigheyt
Gebuure	Kinderen	Rydtigheyt
Gebuure		
Geluklik	Rammerheng	Onkuyphuyt
	Ranteerne	Orffenen
Haastelik	Raberen	Ongezond
Hane-kam	Rekketigheyt	Okernost
Hagelen	Regpendist	Ontbieden
Handgiste	Rebdenen	Ontbieten
Haafwind	Reenwaarde	Ontgunnen
Helbaardier	Rigteljk	Ontleeden
Herbergen	Ruyfteren	Ontbellen
Herbergier		Ontreken
Herbigheyt	Ragerheyt	Ontfangen
Herteljk	Makelaar	Onthalzen
Hersenen	Markgrave	Ontleenen
Huffelik	Meesteren	Ontloopen
Hymelik	Mesmanier	Orzbeelen
Kinderen	Minderding	Orzelen
Kinderen	Moffelen	Orzkuffen
Keuwardig	Minnelik	Orzlogen
	Molenade	Orzsaaken
Indiaan	Moozdenaar	Openbaar
Ingewant	Orzelaar	Overgaan
Inhouten	Mildeman	Ordebaare
Inhomen	Moffelman	Ordebaat
Inlaaten		

P	C	V
Penneknip	Cachentig	Vermaaten
Perkament	Ceckenen	Verdooven
Preblant	Ciehlen	Verlijten
Q	T	V
Quakzand	Timmeren	Verlijken
Qualiteyt	Timmerman	Verlijken
Questiō	Toublager	Vertoos
Quantiteyt	Troetelen	Vertoosden
R	C	V
Raadkamer	Cupmelen	Verwerp
Regeeren	Verbergen	Vierendeel
Regenbaf	Verbliden	Voerden
Rijfwantel	Verhanden	Voornest
Rijpicheyt	Verklaaren	W
Rijhelik	Verkrachten	Waadnemen
Rommelen	Verkrongen	Wafelmaer
Roodelsh	Verderben	Wanbeelen
Rupdigheyt	Verblenen	Wapeneit
S	V	W
Sabelstok	Verboeren	Weduwe
Swaardberger	Verdzieten	Wederstaan
Schijnmelen	Verdzinken	Weggeten
Schoenmaaker	Verdzinken	Weertinne
Slootmaaker	Verdzinken	Windmeul
	Vergeeven	Wiffelen
	Verwerpen	Woesteyne
	Vergulden	Wondertid

Volgen eenige Woorden op de boozgaande manieren / maakende vier Syllaben.

W	B	B
Wadmitteren	Wabestigen	Bongtmaaker
Wafmeeren	Waballigheyt	Weringelen
Wandelen	Wabarmigh	C
Wandelen	Wabozetten	Capucine
Wandelen	Wabozetten	Capellane
Wandelen	Wabozetten	Carmelite
Wandelen	Wabozetten	Canonic
W	B	W
Wandelen	Wabozetten	Wooz

Dooztrapplig	Keizerinne	Prospereren
Orieutlichghen	Kraakelagtig	Picardien
Oulghigheit		Quakelijugge
Overpberpe	Tankmoedig	Quinkeleren
	Tigbaerdig	
Eergisteren	Toghoofdig	Rampgoedig
Elendigheyt		Razernyen
Ellebogen	Manierlichghen	Regtbaerdelijck
Erenboste	Middelmatig	Roekeloosghen
Eerbessen	Minneelijchghen	Rommelzooke
Egndvogel	Mutmeeren	Rommeligen
Fatsoeneren	Malatighen	Sagtmoedige
Fintzerwolven	Moedwendig	Samaritaan
Pontijnster	Nozmannyen	Sozghuldige
		Sacrament
Geneughe	Omstandighen	Standvastige
Gestadighen	Onkuyfchelijck	
Getrouwelijck	Onderaanen	Capptieraad
Goedertieren	Onderhouden	Cinweragie
Godgelighen	Ondersacken	Coetelinge
Gulzigheden	Onderwezen	Coehoooren
	Ontnagelen	
Hertnochtighen	Ontneken	Deragtinge
Hereelijchghen	Ozspoonheijck	Verhondigen
Hemelijchghen	Ootmoedig	Vertonderen
Hindertogten	Overtighen	Vriendelijcken
Hinderlagen	Overtinken	Doozspoedelijck
Herseren	Overtreken	
		Wapen-maeker
Jagtgodinne	Pannekoeken	Warenlozen
Jozingende	Pastoorlicke	Welsprekend
Inhaltige	Pastmaeker	Wispeltuitig
Innerlijcken	Pactiseren	Wolfenduttel

ZEVENDE TRAP.

Inhoudende de Naamen der

Stad Steden en Dopen, als mede die van de
Stad Groningen en Omme-landen, misga-
ders die van het Oude en Nieuwe Testa-
ment, en eenigen Geslagt-registers
omt bezelle, &c.

Beschryving van Vriesland.

Vriesland legh als in een Vyt-hoek van
het vaste Land / heeft aan 't Westen het
Landschap Groningen en Omme-lan-
de aan 't Noorden de Wadden, of de
Englanden Wineland en Schiermon-
hoog, van 't Westen de Ruyter-Zee /
en loopt voer een groot gedeelte tot aan 't Zuden
geheel om / En van daar paalt het aan het Land-
schap Over-ijssel en Drenthe. Zynde verbeeld in
dier Leiden / als : Oostergo, Westergo, Zeven wolden,
en de Steden als volgt :

O O S T E R G O.

Heet 11. Grietenyen. Als Eerstelyk Leeuwarders-
deel, en is tegenwoordig Grietsan, de
Ed. Heere Hobbo van Burmania,

heeft 14. Dopen.

Wibum / waat onder is Wytgaard / Slot-
sum / Goutsh / Houtsum / Rempens / Looens /
Stiens / Fintsum / Hynn / Wytsum / Hoerum /
Welsum / Rethum / Miedum.

2. Ferwerders-deel, is Grietman, de Ed. Heere Al-
lard van Burum, heeft 11 Dopen.

Ferwert / Veynum / Hattum / Marum / Wier-
recht / Wansward / Wipe / Janum / Hynum / Reth-
sum / Lichtaard.

3. Oost-

3. Oost-dongers-deel, is Grietman, de Ed. Heere Albertus Amelius Lamoraal van Rengers, heeft 13 Dorpen en twee Nagijne Kloosters.
 Hanjani / Engwurum / Ee / Jongwiter / Ostrum / Helsing / Wetsens / Nieuwter / Nijkerk / Pafens / Tiefsens / Moorta / Metfeldwiter. Kloosters, Zion / Weerd.
4. West-dongers-deel, is Grietman, de Ed. Heere Hessel Douwe Ernst van Aylva, heeft 14 Dorpen.
 Holwert / Teenaard / Dicrum / Bes / Gantumhupsen / Gantum / Biarna / Betterstiro / Baramerhupsen / Boznwierd / Gaard / Foubgoin, Bantgunt / Waarens.
5. Collummer-land, is Grietman, de Ed. Heere Douwe Feyb van Aylva, heeft 6 Dorpen, en 1 Klooster.
 Collummerzwaag / Wester-geest / Oldwolde / Collum / Lutkewolde / of Waggbuyt / Doerum / en Moon-klooster.
6. Agt karspelen, is Grietman, de Heere Arnoldus van Haerzma, heeft 8 Dorpen en 2 Kloosters.
 Supderhopsen / Augustijniga / Parkema / Orynde / Zoogham / de Kooten / op Twijffel / Bunttenpost / Lutkepost. Kloosters, Eethens / Brouwers.
7. Dattumma-deel is Grietman, de Ed. Heere G. Wolfgang B. zu Schwarzemb &c. heeft 14 Dorpen.
 Driefem / Waters-wolde / Damer-wolde / Mutiner-wolde / Nijker-wolde / Kingma-geest / Bibrandahupp / Yantum / Birdaard / Oldkerk / Kookkerk / Een-wolde / Swaag / Wester-rynde.
8. T zielzerktera-deel, is Grietman de Heere Hector van Glinstra, heeft 14 Dorpen.
 Wjns / Oldkerk / Oenkerk / Stekerk / Nijperkerk / Crietzerk / Subwolde / Harbegarijp / Bergom / Estrum / Ooster-mest / Smeer / Garijp / Gernwolde.
9. Smal-

TRAB der LEUGD.

Ooster-laternum / Worum / Wiswert / Wilsford /
Ooster-litteng / Wium / Waard / Wunn / Wons /
Wynsdy / Wilmum / Wers.

5. Wonscradedecl, is Grietman, de Edele Heere
Edzard van Sminia, heeft 12 Dorpen.

Wennaerd / Weng / Tuthenwierum / Ooster-eynd /
Wendara / Wummel / Wazons / Wybaard / Wels-
rijp / Waapum / Waanum / Wons.

6. Wonscradedecl, is Grietman, de Ed. Heere Corne-
lis van Aylva, heeft 27 Dorpen, en 2 Kloosters.

Wredum / Wiltigabuse / Wuchwenda Horn-wert /
Wogum / Ermorra / Engwies / Fretwies / Wou-
terp / Gaast / Hart-wert / Wierum / Wihum / Wyl-
sagahuse / King-wert / Tostum / Tongerhim /
Wakum / Dingum / Parraga / Vlaam / Schetteng /
Schraad / Surigh / Tersch-wert / Witsmaarzum /
Wong / Oude-Wooster / en Oege-klooster

7. Wonscradedecl, is Grietman, de Edele Heere
Duco Marana van Hamapiag heeft 26 Dorpen.

Wylenshagen / Wyl-Melingerst / Wylshagen /
Wylshagen / Smallehagen / Wols-vynd / Wyl-dolgra /
Wubijh / Weeg / Wimmer / Wiumsum / Wils-
Olenga / Wilega / Wosthem / Wobega / Wosthem /
Walsum / Wilsland / Wols-gara / Walle-hunsum /
Wylshagen / Wils / Schatregonum / Wols-
Wols / Wols / Wils-gablen

8. Hemeluwier Oude-vaard en Noord-wolde, is Griet-
man, de Heere Jacob van der Waayen, heeft 2

9 Dorpen

Wemelum / Wombum / Weros / Wsharis / W-
guerum / Wols / Wlega / Wls-jagen / Wols-
wols.

9. Heer-Bild, is Grietman, de Edele Heere Willem van
Haren, heeft 3 Parochien

St. Nicholas Parochie / St. Anna Parochie / St.
Dion

Wouds, Berarchie / in de A. G. Oude en de Nieuwe
Zijle en de Lege.

Z E V E N - W O L D E N .

Heeft 10 Grietenyen. Een Eersteijk Uytzettere-deel
is Grietman, de Heere Frederic van Sontho,
heeft 6 Dorpen.

Oldehoorn / Des / Accrum / Cerhoone / Cer-
hople / Blumerp.

2. Aengevonds, is Grietman, de Heere Martinus van
Bournius, heeft 4 Dorpen.

Bersloot / Challebird / Tunnjehurd / Cerbauda
en een gedeelte van de Plekke Heere-Deen.

3. Doniawar-itel, is Grietman, de Ed. Heere Johan
Vegelij van Claarbergen, heeft 14 Dorpen.

Ommerp / de Boek / Susterhauke / Dytga / O-
dehauwer / Donsje / Czerhoast / St. Nicolaasga /
Dobken-hupfen / Cherole / Indijken / Langweert /
Boznzwage / Tege-meer.

4. Hikkerland, is Grietman, de Ed. Heere Philip Fre-
denk Vegelij van Claarbergen, heeft 7 Dorpen.

Wester-meer / Snihtzwage / Dasser-dyken / Dye-
hage / Olde-hage / Dasser-hage / en de Plekke
Dour / met een gedeelte van t. Heere-Deen.

5. Schoterland, is Grietman, de Heere Menno van
Schelringa, heeft 18 Dorpen.

Doznsterzwag / Tubbega / Schupringa / Olde-
hoone / Dye hage / Hatijh / Drongerga / Dye Han-
gerga / Welle-dam / Oldechoot / Dye schoot / Hat-
tum / St. Joannes-ga / de kleine gaaf / Houle /
Kochel of Ahoga / Delftrafuzen / Olbega of Dita-
lijken / en een gedeelte van de Plekke Heere-Deen.

6. Lem-

Guldenland 7 is Grietman, de Heere Regnerus van Andriga, heeft 5 Dorpen.

Remmer / Eesterga / Follega / Ooster-zee / Egten.

7. Gaeter-land, is Grietman, de Heere Regnerus Anaxus Eijkama van Wijken, heeft 8 Dorpen.

Winkel / Sondel / Opemardum / Oldemardum / Wicua en Bakhahunzen / Oaring / Ruygehuysum / en de Biekkie Balk.

8. Ooster-land, is Grietman, de Heere Livius Suffri-Andrus Eijkama à Nychold, heeft 13 Dorpen.

Bees / Bisterwaag / Oltensop / Areters / Ruygewolde / Ouytswolde / Wijnsteerp / Reineria / Tippen-hunzen / Wispel / Tangewaag / Koz-keusling / Tappeld.

9. Stelling-wert Oost-eynde, is Grietman, de Heere Grolot en Bartholdus Likema à Nychold, heeft 10 Dorpen.

Oude verhoop / Nye verhoop / Nijkkinga / Vonker-voach / Paule / Ooster-wolde / Fontels / Appelsche / Tangedyke / Enflo.

10. Stelling-wert West-eynde, is Grietman, de Edle Heere Ducó van Hairen, heeft 20 Dorpen.

Beul / Noordwolde / Nijkkinga / Steggarden / Oeterga / Biesdyk / Nychold-pade / Oldehold-pade / Wollega / Sonnega / Oldetremne / Nychetepa / Spangen / Scherpenzeel / Dinnsthe-hunzen / Olde-lemmer / Nye-lemmer / Nychold-wolde / Oldehold-wolde / de Edzert.

DE XI. STEDEN.

1. Teruwaarde.	5. Voolkum.	9. Wozkum.
2. Bolsmaart.	6. Darlingen.	10. Wffel.
3. Franeker.	7. Staboren.	11. Nijdelooper.
4. Sneek.	8. Slooten.	

Vol-

Volgen de Naamen van de Dorpen van de Stad Groningen en Ommelanden.

G O R E C H T.

Hoogdijk / Middelberg / Engelbert / Westerbork /
het Hooge-zand / Sap meer / Kroos-wolde / Hoogd-
laren / Haren.

De beyde O L D A M P T E N.

Wagenborgen / Bozgzweer / Cermunte / Wolbert-
boz / Midwoide / Midwolde-Hamrik / Scheem-
da / Scheemder-Hamrik / Exta / Oostwold / Fin-
serwold / Beerta / Wijnshot / Westertee / Meben /
Winderbank / Zuid-bzoek / Noord-bzoek.

H U N S I N G A Q U A R T I E R.

Amster-Deel.

Utrum / Die-bozp / Die-kerk / Bierhuzzen / Hoza-
huzzen / Klooster-buizen / Leeng / Wee Suprdijk /
Warg-huzzen / Garrens / Maarligt / Mensinge-
meer / Maar-huzzen / Baslo / Gasqueett / Woosp /
Weslinge.

H A L F A M S T E R D E E L.

Wier-huzzen / Sautwert / Bellingelmeer / Wieng-
sum / Overgum / Hanum / Peter-buizen / Centrum /
Wester-Nieland / Sarum-huzzen / Andert / Bredde /
Woquert / Nijt-huzzen / Huzsinga / Wenkelmeer /
Cinallinge.

O O S T E R A M S T E R D E E L.

Zuid-wolde / Noord-wolde / Bedum / Oplig-
hoza / Onder-mierum / Wester-wijwert / Middel-
stum / Doorn-mert / Cantes / Srijstwert / Warg-
sum / Epping-huzzen / Kottum / Sand-weer / Ol-
den-zijl / Ooster-Nieland / Meeden.

FI-

FIVELINGO-QUARTIER

't Wold-deel.

Spijk / Bitum / Godkuse / Schil-walbe / Slochte-
ren, Colham / Scharmer / Park stede / Oepdenschap /
Garter-walbe / Oeflinge / Ten Buur / Wolterdam /
St. Anna / Oost-walbe.

't Hooge Landster-deel.

Delf-zijl / Doltwijrda / Nijtwijrda / Doolwert /
Marssum / Steedum / Wester-Emden / Garshun-
sen / 't Land / Teermens / Eenum / Nijrdum / Nij-
pinga-Dam / Cjamsweer / Oplijrda.

't Ooster-deel.

Farmissum / Oerddum / Hebeskes / Wepwert /
Nijthuysen / Diodchuren / ten Post / Garrethweer /
Lagdoorp / Toppersum / Zee-risp / Ooster-wijwert /
Crewert / Iukwert / Helm.

WESTER-QUARTIER.

Oost Lange Wolster-deel.

Zuid-hoorn / Noord-hoorn / Faan / Nie-kerk / Ol-
de-kerk / Nie-zijl / Lutke-gast / Gzooce-gast.

Vreede-Wolder-deel.

Teeg-Nieben / Oost-wold / Tettelwert / Nid-
walbe / Colwert / Nijwert / Dupp / Marcum / Noord-
wijk / Sibalchuren / Gzjpps-kerk en kugelwaard /
Upende / Digtlied.

Middagster-deel.

Hoog-kerk / Teeg-kerk / Dozquert / Wferum /
Oostum / Galwert / Adulwert / Hooge-Nieben /
Faennum / den Ham / Perwert / Elinge / Oldehove /
Niedhove / Sixum / Voesium.

Volgen

Volgen nu verscheyde Mans en Vrou-
weh Naamen, volgens het A, B, C.

A Bacul / Abbe / Abel / Abimelech / Abraham /
Achtis / Adam / Adolus / Adriaan / Aegis-
laus / Agrippa / Albert / Alexander / Alle / Alfert /
Ambrosius / Anthonius / Arend / Aristoteles / Ar-
tasperes / Bazarius / Boganasius / Borchius /
Bougat / Briaucis / Broye / Bultje / Buntje /
Ankisse / Antje / Aukje.

B Bichus / Bastian / Beldus / Balthazar / Bar-
rent / Bartelt / Barug / Bauke / Binnert /
Boetius / Burgerd / Bonaventura / Berbertje /
Boutje / Beatrix / Bolk / Berentje / Betje.

C Cero / Claude / Clement / Christiaan / Ceu-
crast / Corneis / Cypriaan / Cyrillus / Cys-
ppn / Cicilia / Celijntje / Christijntje.

D Dier / Dabid / Diederik / Diogenes / Dyde-
mus / Dionysius / Dour / Dominicus / De-
hora / Diebaer / Dirke / Doretje.

E De / Egbert / Emanuel / Engelken / Elias /
Ernst / Ezebius / Evert / Echele / Eka-
beth / Emerens / Engelje / Eba / Evertjen.

F Fabiaan / Ferdinand / Fevo / Felix / Frans /
Frederik / Florus / Franciscus / Fremontius /
Frerarius / Flamminicus / Froetius / Faustius /
Fotius / Franckje / Flora / Focalina / Fulba.

G Ghzel / Gerard / Gerbrand / Gerrit / Gilla /
Gijbert / Goossen / Goslings / Gobert / Gre-
gorius / Gustabus / Geertje / Geertjantje / Geeshe /
Geeltje / Gershe / Gietje.

Hug / Hane / Hendrik / Hector / Helias / Herou
 Huis / Herman / Hiroen / Hillebrand / Hilarius /
 Hugo / Hubrecht / Haaghe / Helena / Hester / Heintje /
 Hillegond / Hillette.

Jacob / Jan / Jason / Jasper / Jantje / Jeremias /
 Jesus / Job / Joop / Joseph / Jouke / Jaak /
 Israël / Julianus / Justinus / Jeltse / Joke.

Karel / Klaas / Karpenier / Kerst / Koert / Ku-
 Killanus / Keeghe / Keentje / Katharintje / Klaart-
 je / Klaaghe / Kimmertje.

Lees / Lambert / Laurens / Leonard / Leuwe /
 Lobelwijn / Lucas / Leonora / Lijntje / Lij-
 ke / Lutke / Lucetta / Lubich.

Martijn / Marcus / Marten / Maximiliaan /
 Melchior / Melis / Meron / Michiel / Meng-
 se / Machteltje / Margrietje / Maria / Martha /
 Maaghe / Meunthe.

Nihal / Naboth / Nanne / Nathan / Nero / Ne-
 stor / Nicolaas / Nicodemus / Nimus / Neeltje /
 Nieske / Nantje.

Obbe / Okke / Octavian / Ortse / Olbier / Ol-
 phert / Ozk / Origenes / Otto / Ockjen.

Pauwel / Phillip / Pieter / Pancras / Picardus /
 Paulwehntje / Petronella / Pietertje.

Quang / Quis / Quintijn / Quintiliaan / Qu-
 rjnes / Quadzatus.

Raphaël / Renlof / Reynier / Remier / Rinse /
 Ritske / Roeland / Roelof / Rombout / Rutger /
 Rebeke / Ringke / Roelofse / Romke.

Samuël / Salomon / Sebastiaan / Simpson /
 Simon / Silvester / Sjoert / Sjouke / Sijtje /
 Stijntje / Sijdske / Susanna.

Taci.

Taitus / Tico / Targintus / Theoborus /
 Theunis / Tiberius / Tammz / Tibbe / Tjep-
 he / Tjerck / Titus / Taatske / Canneke / Creput-
 se / Ceuntje / Tjake / Calle / Tjamke / Cruptje /
 Czterghe.

Valentijn / Virgilius / Ulrich / Urius / Urba-
 nus / Urffeltje.

Wiraben / Warner / Watse / Wijnant / Wijtse /
 Willem / Wouter / Willemke / Wijtske.

Xantus / Xenophon / Xenocrates / Xeverius /
 Xerres / Xantippe.

Yse / Yzebrand / Yzedorus / Ytze / Ytske / Yt-
 je / Yda.

Zacharias / Zacheus / Zebedeus / Zedechias /
 Zeno / Zerubabel / Zwaantje.

De Vier Winden der Weereld.

Oost / West / Zuid / Noord.

De Twaalf Maanden des Jaars.

Januarius	Aprilis	Julius	October
Februarius	Majus	Augustus	November
Martius	Junius	September	December.

Naamen der Zeventien Pro-
 vintien.

Brabant	Genegoutwen	Overijssel
Flimbozz	Holland	Overijssel
Futzenbozz	Zeeland	Overijssel
Gelderland	Namen	Overijssel
Vlaanderen	Zutphen	Overijssel
Urtops	Cozness	Overijssel

Volgen de Naamen der Boeken des Ouden of Nieuwen Testaments.

G ehenis	30	ken	39
E xodus	40	II. Paralipomenon of de Croni-	
L eviticus	27	nijken	38
N umeri	26	E zra	10
D ueteronomium	34	N ehemia	13
J osua	24	E sther	10
J udicum of der Richteren	21	J ob	40
R uth	4	t Boek der Psalmen	150
I. Samuël	31	P roverbia of de Spraken Sa-	
II. Samuël	34	lomons	30
I. Regum of Koningen	22	E cclésiasticus of Prediker	12
II. Regum of Koningen	23	C anticum Canticorum of Hoog-	
I. Paralipomenon of de Cronij-		sied Salomons	8

De Boeken der Propheten.

J esaja	66	O badja	2
J eremia	52	J ona	4
T hrenotorim of Klaagliederen		M icha	7
J eremia	5	N ahum	3
E zechiël	48	H abakuk	3
D aniël	12	Z ephanja	3
H osea	14	H aggai	2
J oël	8	Z acharia	15
A mos	9	M aleachi	4

De Boeken des Nieuwen Testaments.

E uangelium Matthei	28	E uangelium Joannes	21
E uangelium Marci	16	A ctorum of Handelingen der	
E uangelium Lucae	24	A postelen	28

De Zedebrieven Pauli.

T ot den Romeynen	16	I. Tot den Thessalonicensen	5
I. Tot den Corinthen	18	II. Tot den Thessalonicensen	3
II. Tot den Corinthen	13	G. Aan Timotheum	6
T ot den Galaten	6	II. Aan Timotheum	4
T ot den Ephesen	6	A an Titum	3
T ot den Philippenzen	4	A an Philemon	1
T ot den Collossensen	5	T ot den Hebreen	13

D'Algemeene Brieven.

Z ed-brief Jacobi	1	III. Zed-brief Joannes	1
I. Zed-brief Petri	5	D e Zed-brief Jude	1
II. Zed-brief Petri	5	A potalypsis of Openbaringe	
I. Zed-brief Joannes	5	J oannes.	23
II. Zed-brief Joannes	1		

Volgen eenige Geslagt-registers uit het
Oude en Nieuwe Testament.

I Cronijken 1.

Adam / Seth / Enos.

2. Kenan / Mahalalaël / Jereb.

3. Henoeh / Methusalach / Lamech.

4. Noach / Sem / Cham en Japhet.

5. De kinderen Japhets waaren Gomer / en
Magog / en Madai / en Jaban / en Tubal / en
Mesech / en Tiras.

6. En de kinderen Gomers waaren Asskenaz / en
Diphat / en Togarma.

7. En de kinderen Jabans waaren Elisa / Cas-
sa / Chittim / en Dodanim.

8. De kinderen Chams waaren Cus / en Mi-
zraim / Put en Canaan.

9. en de kinderen Cus waaren Seba / en Ha-
bila / en Sabta / en Kaema / en Sabtecha: en de
kinderen Kaema waaren Scheba en Deban.

10. Cus nu gewan Nimrod: die begon gewel-
dig te zijn op Aarden.

11. En Mizraim gewan de Tubim / en de Ana-
nim / en de Lebhim / en de Naphtuhim.

12. En de Pathrusim / en de Casluchim (van wel-
ke de Philistijnen zijn voortgekomen) / en de Capht-
torim.

13. Canaan nu gewan Zidon zijnen Eerst-geboo-
renen / en Heth.

14. En den Jebusi / en den Amori / en den
Girgasi.

15. En den Hebi / en den Arki / en den Sini.

16. En den Arvati / en den Samari / en den
Hamathi.

17. De kinderen Sem waren Elam en Assur / en Arphaxad / en Tub / en Ram / en Us / en Gul / en Gether / en Mesch.

18. Arphaxad nu gewan Selah / en Selah gewan Heber.

19. Van Heber nu zijn twee Zoonen Geboren: de Naame des eenen was Peleg / om dat in zijne Dagen het Aardrijck verdeelt is / en de Naame des anderz was Joktan.

20. En Joktan gewan Almodad / en Seleph / en Hazarmabeth / en Jerah.

21. En Hadoram / en Uzal / en Dikla.

22. En Ebal / en Abimael / en Scheba.

23. En Ophir / en Habila / en Jobab: Alle deze waaren Zoonen Juktans.

24. Sem / Arphaxad / Selah.

25. Heber / Peleg / Hehu.

26. Serug / Mahoz / Ceraf.

27. Abzam / die is Abzaham.

28. De kinderen Abzahams waaren Isaak en Abmael.

29. Dit zijn haare Gehooften: de Eerst-gebooren Ismaels / was Nebajoth / en Kedar / en Abdeel en Mitsam.

30. Misina / en Duma / Massa / Hadad / en Thema.

31. Jetur / Daphis / en Kethma: Deze zijn de kinderen Ismaels.

32. De kinderen nubian Keturah / Abzahams Bywijf [die] Waarde Zimram / en Joksan / en Medan / en Midjan / en Saba: en Suah; en de kinderen Joksan waaren Scheba en Bedan.

33. De kinderen Midjan nu waaren Ephra / en Ephra / en Henoch / en Abida / en Elda; Dit alle waaren Zoonen van Keturah.

34. Abza-

34. Abraham nu geboen Isaac; de Zoonen Isaacs waaren Esau en Israël.

35. En de kinderen Phaus / Eliphaz / Rehucl / en Jehus / en Jaalam / en Korah.

36. De kinderen Eliphaz waaren: Ceman / en Omar / Zepht / en Saetam / Kenaz / en Amna / en Amalek.

37. De kinderen Rehucls waaren / Nahat / Zerah / Samma / en Mizza.

38. De kinderen Seirg / nu waaren / Totan / en Sobal / en Sibzon / en Ana / en Dison / en Ezer / en Disan.

39. De kinderen Totang nu waaren / Hori / en Homan: en de Suster Totang was Timna.

40. De kinderen Sobals waaren Ulian / en Mahari / en Ebal / Zepht en Oram; en de kinderen Sibzong waaren Uja / en Ana.

41. De kinderen Ana waaren Dison; en de Zoonen Disong waaren Hamram / en Esvan / en Ithzan / en Cheran.

42. De kinderen Ezerg waaren Bilhan / en Zaban / [en] Jaahan: De kinderen Disong waaren Uz / en Aran.

43. Dit nu zijn de Koningen die Begeerd hebben in 't Land Edoms / eerder een Koning Regeerde over de kinderen Israëls: Bela de Zoonne Beozg / en de Naame zijner Stad was Dinhaba.

44. En Bela stierf / en Joab Regeerde in zijne plaats / en Zoonne Zerah van Boza.

45. En Joab stierf / en Husam ont het Land der Chemaiten / Regeerden in zijne plaats.

46. En Husam stierf / en Gadab de Zoonne Bedabg Regeerde in zijne plaats / die de Midianiten in 't Land Moab versloeg / en de Naame zijner Stad was Hally.

47. En Dabab sterf / en Samla van Masteha Regeerde in zijne plaatze.

48. En Samla sterf / en Saul van Keshoboth aan de Sibiere Regeerde in zijne plaatze.

49. En Saul sterf / en Baal-hanan de Zoonne Ach-hoff Regeerde in zijne plaatze.

50. Als Baal-hanan sterf / zo Regeerde Dabab in zijne plaatze / en de Naame zijner Stad was Bahi: en de Naame zijner Huis-vrouwe was Mehetabeel / de Dogter van Mattet / Dogter van Mezahab.

51. Doe Dabab sterf / zo werden Dozsten in Edom / de Dozt Cimna / de Dozt Alja / de Dozt Jetheth.

52. De Dozt Ahoffbama / de Dozt Ela / de Dozt Pihan.

53. De Dozt Kena / de Dozt Cheman / de Dozt Mibzar.

54. De Dozt Magdel / de Dozt Fram: Deze waeren de Dozsten Edoms.

Matthæus I. tot het 17. Vers.

Het Boek des Geslantes Jesu Christi / des Zoons Davids / des Zoons Abrahams.

2. Abrahams gewan Isaak: en Isaak gewan Jacob: en Jacob gewan Judam / en zijne Broeders.

3. En Judam gewan Phares en Sara by Chamar: en Phares gewan Esrom / en Esrom gewan Ram.

4. En Ram gewan Aminadab: en Aminadab gewan Naasson: en Naasson gewan Salmon.

5. En Salmon gewan Booz by Rachab: en Booz gewan Obed by Ruth: en Obed gewan Jesse.

6. En

15. En Dabbi gewan Davith den Koning: en Davith den Koning gewan Salomon by de geene die Arias [Wijf was geweest.]

7. En Salomon gewan Roboam: en Roboam gewan Abia: en Abia gewan Afa.

8. En Afa gewan Josaphat: en Josaphat gewan Joram: en Joram gewan Oziam.

9. En Oziam gewan Joathan: en Joathan gewan Achaz: en Achaz gewan Ezechias.

10. En Ezechias gewan Manasse / en Manasse gewan Amon: en Amon gewan Josiam.

11. En Josiam gewan Jechonias / en zijn Broeders omtrent de Babylonische overvoeringe.

12. En na de Babylonische overvoeringe gewan Jechonias Salathiel / en Salathiel gewan Zorobabel.

13. En Zorobabel gewan Abiud: en Abiud gewan Ellakim: en Ellakim gewan Azor.

14. En Azor gewan Sabok: en Sabok gewan Achim: en Achim gewan Eliud.

15. En Eliud gewan Elezae: en Elezae gewan Matthan: en Matthan gewan Jacob.

16. En Jacob gewan Joseph / den Man van Maria uit welke Gebooren is JESUS, hezegt Christus.

Luce 3. van het 23. Vers, tot Vers 39.

23. **E**n hy Jesus begon omtrent Dertig Jaaren [oud] te wezen / zijnde (alzo men meende) de Zoon Joseph / des [Zoons] Delt.

24. Des [Zoons] Matthat / des [Zoons] Levi / des [Zoons] Melchi / des [Zoons] Janna / des [Zoons] Josephs.

25. Des

25. Des [zoons] Matthartia / des [zoons] Amos / des [zoons] Baum / des [zoons] Est / des [zoons] Naggai.

26. Des [zoons] Maath / des [zoons] Matthathia / des [zoons] Semei / des [zoons] Josephs / des [zoons] Juda.

27. Des [zoons] Joanna / des [zoons] Rhesa / des [zoons] Zerobabel / des [zoons] Salathiel / des [zoons] Meri.

28. Des [zoons] Melchi / des [zoons] Abdi / des [zoons] Cosam / des [zoons] Elmodam / des [zoons] Er.

29. Des [zoons] Jofe / des [zoons] Eliezer / des [zoons] Jorim / des [zoons] Matthat / des [zoons] Levi.

30. Des [zoons] Simeon / des [zoons] Juda / des [zoons] Josephs / des [zoons] Jonan / des [zoons] Eliakim.

31. Des [zoons] Melea / des [zoons] Mainan / des [zoons] Matthatha / des [zoons] Matthan / des [zoons] Davids.

32. Des [zoons] Jesse / des [zoons] Obed / des [zoons] Booz / des [zoons] Salmon / des [zoons] Daasson.

33. Des [zoons] Aminadab / des [zoons] Aram / des [zoons] Etrom / des [zoons] Phares / des [zoons] Juda.

34. Des [zoons] Jacobs / des [zoons] Isaaks / des [zoons] Abrahams / des [zoons] Thara / des [zoons] Barhoz.

35. Des [zoons] Saruch / des [zoons] Kagan / des [zoons] Phalek / des [zoons] Heber / des [zoons] Sala.

36. Des [zoons] Caman / des [zoons] Arphaxad / des [zoons] Sem / des [zoons] Noe / des [zoons] Lamech.

37. Des

37. Des [zoons] Mathiasa / des [zoons] Enoch / des [zoons] Jared / des [zoons] Malaleel / des [zoons] Laiman.
 38. Des [zoons] Enos / des [zoons] Seth / des [zoons] Adams / des [zoons] Sods.

A G T S T E T R A P.

Inhoudende eenige Christelyke Sings gebeden / en Schriftuurlyke Spreuken; tot Oeffeninge der Jeugd.

Op deze Trap geklommen zijnde / en alle de voorgaande Crappen wel geleerd hebbende; volgenda myn Ouderwys / zullen wy u Liedes niet meer laten Voek-staven / maar orendeliken wel doen Lezen; tot welken eynde wy hier verscheydene Christelyke Gebeden / en Schriftuurlyke Spreuken hebben by een verzamelt.

Het Gebied onzes Heeren.

Matthei VI. vers 9.

- O**nze Vader, die in de Hemelen [zyt.]
1. Wten Naam werde geheyligd.
 2. Uw' Koningryke come.
 3. Wten Wille geschiede / gelyk in den Hemel [alzo] ook op der Aarden.
 4. Ons Dagelyks Brood geest ons Weden.
 5. En vergeest ons onze Schulden / gelyk ook wy vergeeben onze Schuldenaaren.
 6. En leyd ons niet in Verzoekinge / maar Verlost ons van den Boosen.
- Want Uw' is het Koningryke / en de Kracht / en de Heerlykheid in der Eeuwighyde / Amen.

Het

Het Morgen Gebiedt.

O Barmhertige Vader! wy Danken U / dat gy
 dezen Dag zo getrouwelyk vooz ons gewaacht
 hebt / en Bidden dat gy ons wild sterken met uwen
 Heyligen Grest / die ons vooztaan gelende / dat wy
 dezen Dag (mitsgaders alle de Dagen onzes Lee-
 bens) mogen besteede tot alle gerechtigheid en Heyl-
 ighed / en dat wy in handen neemen / dat onze
 Oogen altyd zien om uwe eere te verheuyden / also
 dat wy alle den voozspoed onzes vooznemens van
 uwe milde hand alleen verwagten. En op dat wy
 zulke genade van u verkrijgen: wild ons (na uwe
 belostenisse) vergeben, alle onze Zonden / dooz dat
 Heylig Lyden en Bloed vergieten onzes Heeren en
 Zaligmaaker Jesu Christi: want zy zyn ons van
 Herten leed. Verlygt ook onze Herten / op dat wy
 alle Werken der Duysternisse af-gelegt hebbende /
 als Kinderen des Ligts / in een nieuwt leeven mo-
 gen wandelen in alle Godzaligheid. Grest ook
 uwen Segen tot de Verkondinge uwes Goddelij-
 ke Woords: Verstooyd alle werken des Oupvels
 Sterkt alle Kerken dienaars en Overheden uwes
 Volks: Croost alle Vervalgde en benautuden Ker-
 ten; dooz Jesum Christum uwen lieben Zoone;
 welke ons belooft heeft; dat gy ons alles wat wy
 in zynen Naam Bidden; zekerlik geeven zult /
 en daarom ons also heeft leeren Bidden: Onze
 Vader, &c.

Sterkt ons ook in 't regte Geloove 't welk wy
 van Herten en met den Monde belijden.

Ik geloove in Godt den Vader, &c.

School-

Schoon-Gehed / of als men
hem wil begeeben om te Studeren.

P S A L M CXIX.

Vers 9. Waar mede zal den Jongeling zijn Pad zuuyver
houden? Heere als hy dat houd na U Woord.

Vers 18. Ontdekt mijne Oogen dat ik aanschouwe de
Wonderen van uwe Wet.

Vers 34. Geest ons 't verstand, en wy zullen uwe Wet
houden: ja wy zullenze onderhouden met ganstcher
Herten.

Almechtige! Barmhertige Godt / wy Bidden U
om de herendiensten uws Lieben Zoons / gief
over ons opt / na uwer beloftenisse: den Geest der
genade / en des Gebeds / die ons by U voortredt
met onuytsprekelyke zuchten; heerb dog / o Heere
uwe Oogen af van de menigte en grouwelicheit
onzer Zonden; ziet ons liever aan in 't aanschouwen
uws Zoons onzes Zaligmakers Jezu Christi / en
om zynent wille / wild ons te hulpe come met de
tegenwoordigheyt uws Heyligen Geest / op dat
doe dessels genadige ingeebinge / en verligtinge /
ons Studeren / het zo in Trezen / Schryven / als
anderzints een goede en hoopvoedige upthomst mag
verkriften / ter eeren uws Heyligen Naams / tot
traost en Zaligheyt onzer Zielen / Amen.

P S A L M XXV. vers 14.

De verborgendheyt des Heeren, is voor de gense
die hem vreezen, en zijn Verbond, om hem die be-
kand te maaken.

Ge

II. Gebed voór den Eeten.

P S A L M CXLV.

Vers 15. Aller Oogen Wagten op U: en gy geeft hen haare Spijze, i' zijner tijd.

Vers 16. Gy doet uwe Hand open, en verzadigd alles wat daar leefd na U welbehagen.

HEere Almachtige Godt! gy die alles geschapen hebt / en nog dooz uwe Góddelyke kragt onderhoud en dat Volk Israëls in de Woestijne Gespijt hebt: wild uwen Zegen strekken over ons ulwe arme Dienaars / en ons Heyligen deze Gaben / die wy van uwe milde goedheyt ontfangen / op dat wy die matiglik en Heyliglik na ulwen goeden wille mogen gebuyken / en daar dooz bekennen dat gy onze Vader / en een oorsprong alles goeds zyt. Geest ook dat wy alijdt / en dooz alle dingen zoeken dat Geestelike Brood uwes Woords / met het welke onze Ziele Gespijt werd ten Eeuwigen Leeben / 't welk wy ons bereyd hebt / dooz dat Heylig Bloed uwes lieben Zoons onzes Heere Jesu Chrijsi. Onze Vader, &c.

Also hermaand ons de Heere
Chrijsus.

Luce XXI.

v. 34. En wagt u zelven, dat uwe Herten niet t'eeniger tijd bezwaard en worden met brasserye, en dronkenschap; en zorgvuldigheden dezès leevens, en dat u dien Dag niet onvoorziens [over] en kome.

v. 35. Want gelijk een Strik zal hy komen over alle de geene die op den gantschen Aardbodem gezeten zijn.

Ge

Beheb na den Eeten.

Alzo spreekt de Heere in 't Vijfde Boek Mosis in 't
Agste Capittel.

Vers 10, 11. Als gy dan zult gegeten hebben, en ver-
zadigd zijn, zo zult gy den H E E R E uwen God
loven over dat goede Land, dat hy u zal hebben
gegeeven.

Wagt u; dat gy des H E E R E N, uwes Gods, niet
vergetet: dat gy niet en zoud houden zijne Gebo-
den, en zijne Rechten, en zijne Inzettingen, die ik
u heden gebiede.

Here Gode Hemelsche Vader! wy danken U
hoor al uwe Welvaarden / die wy zonder op-
houden van uwe milde hand ontfangen / dat uwen
Godliken wille is / ons te onderhouden in dit
tijdelike Leven / en ons te bezorgen met alle
onze noodzucht: maar inzonderheid dat gy ons
herbooren hebt tot de hoop van een beter Le-
ven / het welk gy ons geopenbaard hebt door U
Heilig Evangelium. Wi hebben U Barmhertige
Gode en Vader / dat gy niet toe en laat dat onze
Herten hier in deze Warfche en vergankelyke din-
gen zoude gewoonteld zijn / maar dat wy altijd mo-
gen optoards zien ten Hemel / verdragende on-
zen Zaligmaaker Iesum Christum / tot dat hy in
de Wolken verscheynen zal tot onzer Verlossinge
Amen.

Alvond-Gebet.

O Barmhertige God! Eeuwig Ligt / schijnende in de Dugsternisse / gy die verdoeft de Nacht der Zonden en alle blindheid des Hertien / nadien gy de Nacht in verdincerd hebt om te rusten / gelijk den Dag om te arbeiden: **Wy** Bidden U / geest dat onze Lighaamen in vzeerde en stijheid ruste op dat ze daar na behvaam zijn mogey te lijden den arbeid dieze draagen moeten: **Matigt** onzen Slaap / dat die niet onozdentelijc en zy / op dat wy aan Lijf en Ziele onbevleht mogen blijven / ja dat onze Slaap zelf gechtede tot uwer eere / verlijgt de Ogen onzer Verstands / dat wy in den dood niet ontslaapen / maar altyd verwagten op onzer verlossinge uit deze ellendigheid. **Bescherm** ons ook booz alle aandrvinge des Dugvels / ons in U heylig geleyt neemende. **En** hoe wel wy dezer Dag niet toe-gebragt en hebben / zonder tegen U grootelijc gezondigd te hebben: **Wy** Bidden U mild onze Zonden bedekken booz uwe groote barmhertigheid / gelijk gy alle dingen op de Warde met de Dugsternisse des Dags bedekt: op dat wy daarom van u Wanschijn niet verstoaten werden. **Geest** ook rust en troost allen Kranken / Bezroefden en aangehogtene Hertien / dooz onzer Geere **Jesum Chystum** / die ons also heeft leeren **Bidden**: **Onze** Vader &c.

Schriftuurlyke Spreuken.

Om de Jeugd al Leezende tot Godzaligheyd en Zedigheyd op te wekken.

De Pligt der Kinderen tegens Godt, tegens haare Ouderen, en tegens haar zelfs.

De Dreeze des **WEEZEN** is het beginzel der **Wetenschap**: de **Waaize** veragten **Wijsheyd** / en **Cugt** / Prov. 1: 7.

Wie de Cugt lief heeft / die heeft de Wetenschap lief: maar wie de bestraffinge haat is onbenuystig / Cap. 12: 1.

Een Wijs Zoon [hoort] de Cugt des Vaders: maar een Spotter en hoort de bestraffinge niet / Cap. 13: 1.

Een Waaiz zal de Cugt zijns Vaders verstaen: Maar die de Bestraffinge waer neemt zal bloekzinniglik handelen. Cap. 15: 5.

Een Wijs Zoon zal den Vader verhoeden: maar een zot Mensch veragt zijne Moeder. Vers 20.

Die de Cugt berwerpt / die versmaad zijne Ziele: maar die de Bestraffing hoort / krijgt Verstand / Vers 32.

Wie zijnen Vader / of zijnen Moeder Bloekt / diens Lampe zal uytgeblust worden in zwarte Duisternisse / Cap. 20: 20.

Hoort na uwen Vader / die u gewonnen heeft: en veragt uwe Moeder niet / als zooud gewonnen is. Koopt de Waarheyt / en verkooptze niet: [mits gaders] Wijsheyd / Cugt / en Verstand. Cap. 23: 21, 22.

Die zijnen Vader / of zijne Moeder berooft / en

zeph / 't En is geene overtreding ; die is des Verder-
benden-mans Gezelle. Prov. 28: 24.

De Ooge [die] den Vader bespot / of de gehoor-
zaamheid der Moeder veragt / die zullen de Kaas-
ben der Weeke upt pikken ; en des Wrents Jongen
zullenze eeten. Cap. 30: 17.

Zo wie zynen Vader of zijne Moeder staat /
die zal zekerlik gebood worden. Wie ook zynen
Vader / of zijne Moeder vloekt / die zal zekerlik
gebod worden. Exod. 21: 15, 17.

Hebt gy lust tot Wijsheid / zo bewaard de Gebod-
den / en de Heere zal u dezelve verleenen. Want
de bzeze des Heeren is Wijsheid en Lugt : en zyn
wel-behagen is Geloobe en Zagtmoedighed / Syr.
1: 26, 27.

Die den Heere breezen / en zullen zjor Woorden
niet ongehoorzaam zyn en die hem lief hebben /
zullen zijne Wegen bewaaren / Cap. 2: 18.

Wie zynen Vader eerd / die verzoend zjine Zon-
den. En wie zynen Moeder eerd / is gelijk als die
Schatten vergaerd / Sir. 3: 3, 4.

Wie zynen Vader verlaat / die is gelijk een Godts-
lasteraar / en wie zijne Moeder tot Coorn ver-
wekt / die is verbloekt van den Heere / Cap. 3: 18.

En zijt niet stout met uwe Tonge / en Leup en
slap in 't Werken. Cap. 4: 24.

Mijn kind / verliest de Ondertugzinge van uwe
Jeugd aan / en tot uwe Gynze Hayren toe zult gy
Wijsheid binden. Cap. 6: 18.

De Tujaard is te gelijke by eenē beslyten Steen /
en een pgelik schuyffelt hem upt over zjine ouere.
Een Tuyn is gelijke een hoo-drek op den Mist-hoop /
wie hem op neemt / schudt de Sand af / Cap. 22: 6, 2.

Gewend uwen Mond niet tot Zweeren / en ge-
wend u niet den Hepligen te noemen / Cap. 26: 8.

Wie

Wieden Heere vzeest / die zal zijne Onderwijzinge
aanneemen / en tie haar vzoeg tot hem maaken /
zulten binden wat haar wel-behaagd / Sir. 32: 15.

Wijn kind / verzoekt utwe Ziele terwiffen g
leefd / en ziet wat vbooz haar schadelijk is / en geeft
het haar niet / Cap. 37: 28.

Pligt der Ouderen tegens haare Kin- deren, om die te Tugtigh en te Lceren.

Tugtigh alwen Zoon / alffer nog hoope is: maar
en verheft utwe Ziele niet / om hem te dooden /
Prov. 19: 18.

Leerd den Jongen de eerste Beginselen na den
epfch zijns Wegs / als hy ook Gud zal getwoorden zijn /
en zal hy daar van niet af wphien / Cap. 22: 6.

En weerd de Tugt van den Jongen niet: als g
hem met de Roede zult slaan / en zal hy niet sterben:
Gy zult hem met de Roede slaan / en zijne Ziele
van de Helle redden / Cap. 23: 13: 14.

Openbaare Bestraffinge is beter dan verhozgene
Liefde. Cap. 27: 5.

De Roede / en de Bestraffinge geeft Wijshepd:
maar een kind dat [zig zelve] gelaten is / beschaamt
zijne Moeder. Tugtigh utwen Zoone / en hy zal u
gerusthepd aan doen: en hy zal utwe Ziele verma-
kelikheden geeven / Cap. 29: 15, 17.

Hebt g kinderen / onderwijst dezelve / en bugt
haaren Hals van der Jeugd aan / Sir. 7: 23.

En verlangd niet na een onnutte menigte van kin-
deren / nog en verheugd u niet ober Godlaoze Zoonen:
indien gy vermensgbulbigen verheugd u ober haar
niet / zo de vzeeze des Heeren hy haar niet en is. Ver-

troutd op haar Leeben niet / en agt haare menig-
te niet. Want een Rechtveerdige is beter dan [zulkte]
Duyzend. En [t is beter] zonder kinderen te sterben /
dan Godlooze kinderen te hebben. Sir. 16: 1, 2, 3, 4.

kinderen die in een goet Leeben worden op-ge-
voed / die verbergen de slechte af-komste van haare
Ouders: kinderen die in betagtinge en ongeschikt-
heyt haar roemen / die bekleeken de Edele af-kom-
ste haares Oslagts / Cap. 22: 7.

Wie zijn Zoon niet heeft / die zal de Noeden strijft
aan hem bezigen / op dat hy eyndelich van hem ver-
heugd worde. Wie zijnen Zoon tugtigd / zal over
hem verblijd worden / en in 't midden der Vermaar-
de Lieden zal hy van hem roemen. Wie zijnen Zoon
leerd / die zal zijne Spand tot jaloersheyt verwek-
ken / en in tegenwoordighend der Vrienden zal hy
over hem wolk zijn. Is zijn Vader gestorven / so
ist als of hy niet gestorven en waare: want hy heeft
na hem agter gelaten eenen die hem gelijk is / Cap.
30: 1, 2, 3, 4.

Wie zonen Zoon astringt die verbind zyne Won-
den / en op elk roepen worden zyne Ingewanden
ontroerb. Een ongetemd Peerd word wzevellig / en
een ongebonden Zoon word moetwillig. Streeld u
Kind / en het zal u verschrikken: speeld met hem / en
het zal u bedraeven. Lagt niet met hem / op dat u
geen smerte over en kome en gy ten laafsten niet
op uwe tanden en bytet. En geest hem geen magt
in der Jeugd / en overziet zyne onwetendheden niet.
Boggt hem zijnen hals in der Jeugd / en bzeekt zo-
ne Lendenen / terwylten hy nog een Kind is: op dat
hy niet t' eeniger tyd verhard zunde / u ongehoor-
zaam / en uwer zielen een smerte zo. Ondertwijft
uwen Zoon / en maakt u
werk van hem / op
dat gy u niet en stoot aan zijne ongeregeldeheyt /
Cap. 30: 7-13. En

En geeft uwen Zoon en Wif / Broeder en Dienst
geen magt over u / zo lange gy leeft: en geeft
uwe Goederen aan geen ander / op dat gy niet
berouwt hebbende om dezelve behoeft te smeeken.
Zo lange als gy nog leeft / en de Waffem in u is / en
geeft u zelven in niemands anders magt over: Want
het is beter dat de kinderen u smeeken / dan dat
gy na de Handen uwer Zoonen ziet / Sir. 33: 19,
20, 21.

NEGENDE TRAP.

Leerende, hoe men een Penne wel zal
Snyden, houden en voeren, &c. Als mede
van de Punctuatie, Distinctien van 't Lee-
zen en Schryven: Mitsgaders van
de Abbreviatien.

De voorgaande Trappeny, bay treed tot treed
is y vordre op geklommten zynde, is UL. Alles
genoegzaam Selkerd, wat tot de Spell- en
Leet-konst van noden is, so gy onze Ondersyninge
maar wel hebt waargenomeny. Volgd day nu myn
Negende Trap, die met recht mag genoemd worden
De Kleyne Schryfkonst, die UL. zal leeren een Pen-
ne welke snyden, te houden en te voeren, een fon-
dament om u letteren wel te formeney: ook perfect
te Schryven, en op dat dezen Trap niet mag
dit.

dieuey voor de geene die hem wyder in 't leeren wil
oeffeney, om geschreeven schriften, als Brieven,
Contracten en anderzins, te leeren, zo heb ikze
met een geschreeven schrift laten drukken, te
meer om datze principaelyk vande se geyf-konst han-
deld, also dat een ygelyk uyt dit eenige Boekken
alderhande soorten van Boeken en Geschreeven
Brieven perfectelyk kan leeren leezen. Int ge-
lyk versgeide handey leeren se geyven.

Onderrigtinge, om te Leeren een goede Penne te Snyden, of te bereyden.

Als men een Penne bereyden wil om te se gey-
ven, moett men hier wel in acht nemen zo gy
in u Scryft of Letterey die gy in 't se geyven ma-
ken wild, 't zy na den Slinker of na den Begterhand
draijey wild dat als dan 't Spits of Punt der Penne
op die zyde een weynig Hooger af snyd als 't ander ey-
de, in dier voegten dat de Penne, daarze 't horst is
u op die zyde in 't Schryven wat held: maar zo het
Scryft heel recht moett wezen, gelyk men meesten-
deel doet in de staande Nederlandsege, als ook in de
Spaansege, Roynsege, Florentynsege en andere
handey, maakt als dan dat beyde de Spitzey, of
Puntten der Penne, even lang gesneden zyn. Als
dan se geyvende maakt dat gy in een geheel Woord
hoe lang het zelve ook mag wezen alle Letteren van
't Woord, aan malander en bindende, met een trek

vols

volkyndet, en ligt de Penne geenzyns op. Soor
 en al eer 't Woord volkomenlyk zy Gescreeven.
 Sit doende zal u Schryft zonder eenig twyffel
 goed wezzen.

Maniere om een Penne te voeren of te houden.

De Penne versneden en wel bereyd zynde, moet
 men die houden, eerst met twee Dingeren.
 Te weten, met den Druym en den voorste Vinger,
 daar tot dan een weynig vorgeende: de naastvolgende
 te weeten, den middelsten Vinger, sluytende deze
 drie Dingers alzo Drie-hoekige wyze om de Penne:
 met de twee eerste moet men de Penne meest
 houden, den middelsten alleenlyk tot hulpe nemen
 de, op dat de Pennen u dieb te vaster ter hand
 sta. Sy moet ook in 't schryven u Dingeren recht
 uyt steeken, datze even gelyk zyn, dog den middel-
 sten een weynigjen langer, volgende in 't recht uyt
 steeken als de twee andere: maar zo, dat den mid-
 delsten op den vierden Vinger, half en half, en den
 vierden op den kleynsten vinger van agter op leu-
 ne: also dat de geheele hand alleenlyk op den
 kleynsten vinger moet steunen of rusten. Sit
 nu van een Penne te Snyden en wel te houden.

Volgd nu de perfecte maniere om wel te lee-
 ren Schryven.

Een goede Onderwyzinge, om alle Letteren wel te Formeeren, en perfect te Schryven.

In den eerſten moet den Schryver wetten, dat de Lighamen der Letteren moeten even groot zyn, de Lettere of rond of vierkant, eens deels gehoofden of geſteerte en zommige gehoofde en geſteerte te zamen. Onder ronden en vierkante behooren (a e m n o r v w) en deze maaken een bloot Lighaam. Onder de Schoofde en Geſteerte, zyn zommige recht of dwars, de andere Boogwyze Schoofde of Geſteerte. De rechte dwars geſteerte zyn deze (b g h k l z) maar de (f) en de (h) zyn Schoofde en Geſteerte te zamen. En deze moeten begonne worden omkrant de Hoogten van een Letter, boven het lighaam der lettere daar zy by ſtaan, en van daar af gedicket tot het onderſte deel toe van het Lighaam, en op-vaard halve maans wyze, van de Slinker na de Rechter-Hand omgekromd, de Hoogte ten minſten van een lettere Lighaam.

De Tweedey, de Hoofden en Steelen, na haar rechte maate, moeten zyn zo lang als tweemaal het lighaam der Lettere, bezonder van de dwarſſe en rechte, als in de (d) wat boven de rondigheyd des Lighaams is, namentlyk de dwars trek, die moet zo lange zyn als tweemaal de onderſte, als in de (p q en z) rechte Geſteerte, en in de (g e z) Boogwyze Geſteerte Lettere.

De

Ten derdey, dege zyn Boogb. wyze **W** **H** **K** **G** en **S** **E** **S** **T** **E** **R** **E** **L** **T** **T** **E** **R** **E** **N** (b h k g) en dege worden afge-
 gounen recht boven 't lighaam van de letteren, en de
 kende een of twee maal zo hoog als 't lighaam van
 de Slinker-hand af na de Regte, als een Boogb.
 key, en van boven weder recht neer: en de ligh-
 haamen van (b e y w) moeten van onder plat, en
 dan rond op, tegy 't begin van 't Hoofd en getog-
 gen en besloten wordy, en de (g) onder van de
 Regter hand na de Slinker ongetogen worden
 en de (y) ter contrarie van de Slinker na de
 Regter hand tot.

Ten Vierdey, de eynde (b) word getrokken en tref
 op deze manier (-) en als dan rond, van de
 Regter hand na de Slinker, Boogb wyze ontrent
 zo hoog op trekkende als 't lighaam is, of weynig
 hooger.

Ten Vyfdey, de (i) word begounen van boven
 het spits over dwars na de Slinker hand tot,
 met de hand van de Reune trekkende, en het ligh-
 haam voort tot beneden tot, met het plat van de
 Reune recht neder getrokken: en in 't scheiden van
 't lighaam en de staak, een dwars streepken daar
 door haltende, heel sijn, 't is niet nodig te gebruik-
 ken een dwars streepken van 't spitze der (t) want
 't gemeyn gebruik leerd nu de (t) maar zimpel
 van boven tot beneden met het plat der Reune te
 brengen, zonder onder aan eenig plat te waaken,
 maar allertulck in 't begin zyn Reune een weynig
 te lighen, en in 't afrekken zyn Reune een weynig
 te

te drükken of zwaarder te houdey, en die alzo getrokken, het Swart streepken 't welk daat door ghaald moet wezen, heel fyy maakey, als gezeyd is. Men maakt ook zomwylen een (t) alleenlyk af-trekkende als bobey, en onder heel plat, op deze maniere (t) het welk meestendeel geschied in 't eynde der Woorden en als dan en gebruykt men het swart streepken niet.

Tey lysten, met dezen trek (l) 't welk een (el) is, kunnen gemaakt wordey (b h k l) en met de (c) kunnen gemaakt wordey deze navolgende Letteren, (a c d e o p) met den trek (i) worden begounen (i j m n q r s v w) alzo dat die deeze drie Letteren (b c i) wel maakey kan meyne ik vastelyk dat gy het geheele A, B, C. wel zal konnen.

N O T A. Dat de letteren in u Schryven zo veel spatie van malkander en moeten hebben; dat 'er tusschen beyde een (o) kan staan. Ook mede tusschen uwe Woorden de spatie van een (o) of ten hoogsten een (m) ten waare dat gy in het Schryven eenigen trek van een letter zoud willen myden: Doortb moetty uwe Regelen zo verre van malkander staan als yder Regel breekt is, alzo dat de letteren van d' ene Regel d' ander niet en roken, ten zy eenige letteren met geheele Lange Trekken waare: Schryft ook u Regel recht, hier wel op lettende, zal u schrift goed zyn.

Volgd

Volgd van de Punctuatiën, Distinctiën of onderscheydinge der Redenen, in 't Lee- zen en Schryven gebruykelyk.

Nū dit alles aangewezen hebbende, kan ik niet nalaten, om u dijs te perfectere te maaken in 't leezen en schryven, UL. door dezen Trap te leeren al de distinctiën, punctuatiën, abbreviatiën, die in onzen Nederlandtschen Druk of Schriften, waargenomen en geopenbaerd moeten worden, want zo gy perfectelyk en met verstaende wild leezen zo moet gy eerst wetten, en in acht nemen waar gy in 't leezen moet ophouden, of rusten, om den zin wel te verstaan van 't geene gy leest: anders is al in leezen de vergeest, en zonder begrip van Zin. Maar in 't Schryven is UL. dit voornamentlyk nodig te wetten, Want indien gy eenigen Brief of iets anders komt te Schryven, zonder Distinctiën of onderscheydinge der Redenen, zouden niemand uwe meyninge ten regte kunne verstaan nog begripen. Daarom heb ik nodig gebonden dezen trap der distinctiën en punctuatiën (dit anderszint mede by de Leerkonst behoord,) alhier by de Schryfkunst te stellen, also men eerst vast moet kunnen leezen, al eer men de kunst der punctuatiën kan begripen: maar in 't Schryven, moet men die by 't begin noodwendig wel wetten te maaken, en te verstaan.

De Punctuatiën zijn den deze :

1. / Comma of Virgula.
2. ; Punct-Comma of Semi-Colon.
3. : Dubbelde-Punct of Colon.
4. ? Interrogatio of Vraag-teekē.
5. ! Admiratio of Verwonderings-teekē.
6. • Punctum, of Punct, of Stipken.
7. ○ Parenthesis, of Tusschen-stellingen-teekē.
8. - Copulatio of t' Samen-knoopingē.
9. , Divisio of scheid-teekē.
10. ✎ Apoptiophus of Apheresis, dat is / Teekē van Wegneeminge.

Dan de Comma of Virgula. (/)

Dit Teekē word by de Grieken Comma ge-
 noemd, en by de Latynen Virgula, zyn figurē in
 de Grieksche en Latynsche Schryfhoest aldus
 (,) maar in de Hoog en Nederduytsche Schryf-
 teken schryft men het Streefken, als hier (/) en
 met dit Teekē worden onderscheidende Woorden,
 Spreuken en onvolkomenē Zedenen, die van een
 seker Materie spreekende zyn, mogt men niet by-
 ten Propoost, in den zelve zin wat wyd igt loo-
 pen. En overal waerdeys Comma of Virgula staet,
 moet men een kleyn weynig rusten, en zyn Adem
 wat verhaalen. Als by Exempel Ik heb in
 de Schriftuur van Job geleezen, dat hy hadde veel
 Kinderen, veel Rykdommen, veel Ossen, veel
 Koeien, veel Schapen, en veel Kalveren, &c.

Dan

Van de Punct-Comma of Semi-Colon. (1)

De Teekens word gebruikt om onderscheid te maaken in een Zedly daar de volgende Spraken van zyn schynen te willen veranderen, en nagant dienen tot verklaringe en bevestiginge van 't geene te voore is gezegt: beduydende een derde of vierde deel van een volkomen zyn. Als by Exempel: Zo zegt de H E E R E, ziet dat ik geboud hebbe, breek ik af, en dat ik geplant hebbe, ruk ik uyt: zelfs dit gantsche Land, &c. En waar men dezen punct-Comma, of Semi-Colon, bedrukt of bescreven vind: daar moet men zyn Ouden de helfte langer overhaken en rusten, als by den (.)

Van de Dubbelde-Punct of Colon. (1)

De Dubbelde-Punct of Colon word gesteld agten een vaste reden, die een halven zyn maakt of een lid van eenige Sententie, daar men nog iets by voegen moet, om den volkomen zyn te beslyten. Als by Exempel. Alzovoer Elia met een Onweder ten Hemel; En Eliza zag t: En hy riep: Myn Vader, Myn Vader, Wagen Israëls, en zyne Ruyteren, en hy zag hem niet meer: En hy vattede zyne Kleederen, en scheurdenze in twee stukken. Waar men dit Teeken vind, moet men een zo lange rusten als by een Comma, en een weinig langer als by een Semi-Colon.

Van de Interrogatio, of Vraag-teeken. (1)

Interrogatio, of het Vraag-teeken, steld men als men ymand een Vraag-rede steld, of ymand iets of wat vraagt: en word altoos agten de Vraag-rede gezet.

getekend, als by *Exempel*. David riep Abner: Zult gy niet antwoorden Abner? Doe antwoorde Abner: Wie zijt gy die tot den Koning roept? Doe zeide David tot Abner, zijt gy niet een Man, en wie is u gelijk? Waarom dan? en hebt gy over uwen Heere den Koning geen Wagte gehouden? Op dit *Vraag teken* mag men zo lange rusten, als by den *Colon*.

Van de Admiratio, of *Teeken der Verwondering* / of *Verbaasheid*. (1)

Het *Teeken* van *Verwondering* of *verbaasheid*; moet men altyd stellen als men in 't *soeyven* een *Bedey* voor heeft van *Verwondering*; *Verbaasheid*; *Versagrikking*; of als men enige *beklagte* doot, als by *Exempel*: O! Hoe ydel zyn de gedachten der Menschen! ô! Elendig! die geenē die na de Hoogheden der Weereld staan! die niet en begeeren dan *Rijkdommen*, *Pragt* en *Hooge Staaten*: ô Hoe gelukkig is den stand der *Amenen*! en der geenē, die haar *Broot* eeten in 't *Zweet* haares *Aangezigts*!

Van het *Teeken* *Punctum*. (2)

Punctum, of *Puntken* stelt men altyd als de *Bedey* of *Zij* volkomen of geheel volmaakt is: en als gy *soeyft*, zo moet gy altoos de eerste *Letter* van het *Woord* dat 'er aan volgd met een groote *voortetter*; dat is een *Capitaale* of *Hoofd-Letter* maken, door dien dat gy met dit *Puntken* de *Bedey* of *Zij* hebt gesloten; en de andere wederom *beginnen*; *Synast* ook weten, dat men alle *Officieren*, en alle *Gladden* van *Menschen*, *Sedierten*, *Landen*, *Steden*, *Porphy*, *Planten*, *Boomen*, *Dingten*, *Bergten*;

Fibieren, en diegelyke meer, met een *Capitaa-
le* of *Hoofdletter* moet segeven, by voorbeeld: Het
is beter een Beer te ontmoeten, die zijn Jongen ge-
roofd zyn; dan eenen Sotten in zijnder Sotheyd.

Tusschen-stellings-Teekenen of () Parenthesis.

Parenthesis, is in onze Taalen te zeggen een
tussseggen-in-stelling, en word geskeld, daar men iets
tussseggen de redenen wil invoegen, om de materie die
te klaarder te doen verstaan, 't welk men zonder den
zin te kreukken, daar ook kan uytlaaten, en word ge-
teekend met twee halve Maandjes, waar van 't eer-
ste halve Maandje geskeld word in 't beginzet. Van
't geene men inskeld, die eigenlyk *Parenthesis*, word
genaamd: en het ander in 't eynde, wien 't Naam
is *Conclusio*, en worden geteekend aldus () *Exem-
pli gratia*: Als Cræsi Zoon zag, (dien van Natuu-
re Stom was) dat een Soldaar zijn Vader wilde
door-steeken, &c.

Van de Copulatio in 't Latyn / Hyphon in 't Griek / en 't Zamen-knoopinge in 't Duyts. (-)

Copulatio, Is in onze Taale een t'zamen-
knoopinge waar mede men twee Worden aan mak-
kander knoopt: en word geskeld aldus, by *Exem-
pel*: Agtet niemand gelukkig eor hy zijn Leeven
ge-eindigd heeft. Hier ziet gy in ge-eindigd, hoe
dit woord word gebonden; en met dit Teekeny
t'zamen aan makkenderen gehegt. *De* gelyke
Wijn-ranken, Zee-baaken, Spijs-offer, t'Zamen-
komste, Schryf-penne, en diegelyke meer.

E

Van

Van het Teeken Diviso. (· of ·)
Diviso, is een venterkinge der *Syllabten*, en dat moet men gebruiken als men op 'kegende van een *Letter* in 't *Wesryven*, een *Woord* van *matkanderey* moet deelen, door dien de plaats te kort vald om het geheele *Woord* te *Wesryden*, deeltende also 't *Woord* af met *Syllabten*, en zult als dan na de laatste gelantene *Syllabe* stellen het *Teeken* *voors.* (· of ·)

Van het Teeken Apostrophus. (')

Apostrophus, is zoveel te zeggen, als een weggenomene van een *Vocale*, of zelf-klinker, en word dit *Teeken* altoos gesteld in dezelve plaats daer die *Vocalis*, of zelf-klinker is weg genomen, om aan te wyzen dat daar een *Vocalis*, is nyt gelaaten als in deze woorden, d'eerste, d'Akker, d'Eeuwige, t'onzent, t'uwent, t'allen tyden, &c. In welke d' *Apostrophus*, moet staan agter de (d') en (t') om dat de nyt gelaaten *Vocalis*, daar behoord te staan, beteekende (d') de ey de t' tot, gelijk af 'er stonde, de eerste, de Akker, de Eeuwige, tot onzent, tot uwent, tot allen tyden, &c. mer ook dat agter de (d') nog (t') geey *Apostrophus*, en mag komen, by en zy het volgende *Woord* met een *Vocalis* begint, gelijk zy in de volgende woorden zick; want men niet mag *Wesryven*, d' Heeren, d' Staaten, d' Gedeputeerden, d' Meester, maar de Heeren, de Staaten, de Gedeputeerden, de Meester, &c. 't Welk magtand by veel *Wesryven* en grovelijk wordmit bruykt; zomtydt gebruikt men dit teken op een andren manier, en word als

als dan, een Aphrest, dat is: een vooraf-neming
 genaamd. Hier wordt als dan het teken gesteld voer
 de ('t of 's) also de Vocalis, en andere letteren, als
 d, g, q, v, y, z, p, n, m, r, t, k, g, z, i, n, d, z, e, v, o, e, r, i, s, t,
 't was, 't zal, 't welk, 't Volk: 's Morgens, 's Avonds,
 's Nagts, &c. Dit hier betekend de ('t) het de ('s) des:
 als of 'er stonde, het is, het was, het zal, het welk, het
 Volk: des Morgens, des Avonds, des Nagts, &c.

**Van de Abreviatien, of verkortingen
 der Nederlandsche Woorden en Syllaben.**

Aangaande de Abreviatien of verkortinge der
 woorden in 't Seggen, zyn in overbloed in
 onze Nederlandsche Taal: en zo ik die alletwede
 dan wyze: behoeft alleen daar toe wel een Groot-
 boek: zoe dan hier nu slegt eenige af beelden die
 meest bekend en in 't gebruik zyn, als volgt.

En, word gesteld voor Ende: Voorz. voor
 Voorzchatteren: Voorn. voor Voornemend; m. z.
 voor niet; m. z. voorniet; d. z. voor dat; h. z. voor
 Het of Heyd; Sr. voor Setgnen; Mr. voor
 Meester Monieur; Roy. Maj. voor Koninklyke
 Majesteyt; Princ. Erel. voor Princelyke Erel-
 kentis; Wed. voor Wedaagde; Jmpt. voor Jm-
 pedant; Esq. voor Esquiritant of Esquest; Tri-
 ump. voor Triumphant; Gent. voor Gententis;
 Obl. voor Obligatie: ych zo Voorz.

TIENDE TRAP.

Leerende de eerste Fondamenten
van de Reekenkunst.

Numeratio, of Tellinge

Leerde Getallen noemen ynt te spreke die-gemaakt
worden ynt deze Tien Cijfers: namentlijk:
1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 0.

Cijfer- Getal.	Naam of Waardye	Gemeen Getal.	Cijfer- Getal.	Naam of Waardye	Gemeen Getal.
1	Een	i	10	Tien	x
2	Twee	ii	11	Elf	xi
3	Drie	iii	12	Twaalf	xii
4	Vier	iiii	13	Vertien	xiii
5	Vijf	v	14	Veertien	xiiii
6	Zes	vi	15	Vijftien	xv
7	Zeven	vii	16	Zestien	xvi
8	Agt	viii	17	Zeventien	xvii
9	Negen	ix	18	Agtien	xviii
0	Nulla	o	19	Negentien	xix

Cijfer- Getal.	Naam of Waardye	Gemeen Getal.	Cijfer- Getal.	Naam of Waardye	Gemeen Getal.
20	Twintig	xx	200	Twee-honderd	cc
30	Vertig	xxx	300	Drie-honderd	ccc
40	Veertig	xl	400	Vier-honderd	cd
50	Vijftig	l	500	Vijf-honderd	cdl
60	Zestig	lx	600	Zes-honderd	cdcc
70	Zeventig	lxx	700	Zeven-honderd	cdccc
80	Achthentig	lxxx	800	Agt-honderd	cccc
90	Negentig	lxxxix	900	Negen-honderd	ccccx
100	Honderd	c	1000	Duizend.	cccccccccccc

cc
ccc
cd
cdl
cdcc
cdccc
cccc
ccccx
cccccccccccc
Dag

Weg op een ander Maniere.

Die zijn Getallen al,
Te noemen niet en weet;
Van Reekening en zal,
Hy geeven geen bescheet.

Getallen van Eenen
Tweeden
Dreeden
Vierden
Vijfden
Zesden
Zevenden
Achtenden
Negenen
Tien

1	I
12	xij
123	Ic xxij
1234	Ic iiii xxxiv.
12345	xiiii iiii xlv.
123456	Id xxiiii iv lvj.
1234567	Imm iic xxxivm vc lxvij.
12345678	xiiiiiii iiii xlviii vic lxxvij.
123456789	Ic xxiiiiiii iyc lviiii viic lxxxix.
1234567890	Im iic xxxivm vc lxviiii viic xc.

96 Zes-en-negentig.

374 Drie-honderd Dier-en-zebentig.

1639 Een-duizend Zes-honderd Degen-en-berdig

56008 Zes-en-veertig-duizend en Acht.

307685 Drie-honderd-duizend 7 Duzzend 600 en 85.

Additio, of Optellinge.

Leerd hoe men verschillende Perceelen van Getallen in een Somma zal brengen.

9 Als by Exempel: hier ter zuden staat 9 Gulden / 5 Gulden / 3 Gulden en 7 Gulden / onbet
3 malkanderen: om die tot een Somma te brengen
7 zo begint te tasten van anderen op / en zegt
7 en 3 maakt 10 en 5 maakt 15 en 9 maakt 24
E 3 Guld.

24

T R A P der J E U G D.
Substractio, of aftrekkinge.

Dient om het minste Getal van het meeste af te trekken / 't welk gedaan zijnde / zo werd het overblijfsel de Rest genaamt. Hier zijn vier zaaken aan te merken; Eerstelijc de Schuld; ten tweeden / de Betaalinge; ten derden / de Rest; ten vierden / de Proeve.

Schuld 565
Betaalinge 431

Reste 134

Exempel. Een Hoopman is schuldig 565 Gulden / waar op hij betaald 431 Gulden. Vraag / Wat overblijft van de Rest blyft? Om dit te wesen moet men voor eerst de

Schuld opstellen en onder dezelve de Betaalinge / en (beginnende aan de Rechter hand van onder opwaerts) zeggende 1 van 5 blyft 4 / en steld de 4 onder de 1 / daar na zegt 3 van 6 blyft 3 / en steld die onder de 3 / daar na zegt 4 van 5 blyft 1 / en steld de 1 onder de 4 / Rest. van nog 134 Gulden.

Om nu hier af een Proeve te maaken / zo behoort de Rest 134 met de Betaalinge 431 die moeten te zamen weder effen zo veel uptmaaken als de bovenste Schuld bedraagt / te weten 565 geveert op hier boven het zand getekend ziet. Dit is de rechte Proeve van Substractie.

<table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; text-align: right;">Guld.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Schuld.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Beta.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Rest.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">565</td> <td style="text-align: right;">431</td> <td style="text-align: right;">431</td> <td style="text-align: right;">134</td> </tr> <tr> <td colspan="4"><hr/></td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">3456</td> <td style="text-align: right;">9</td> <td style="text-align: right;">8</td> <td></td> </tr> </table>	Guld.	Schuld.	Beta.	Rest.	565	431	431	134	<hr/>				3456	9	8		<table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; text-align: right;">Guld.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Schuld.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Beta.</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">Rest.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">5854</td> <td style="text-align: right;">431</td> <td style="text-align: right;">431</td> <td style="text-align: right;">1523</td> </tr> <tr> <td colspan="4"><hr/></td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">5854</td> <td style="text-align: right;">9</td> <td style="text-align: right;">9</td> <td></td> </tr> </table>	Guld.	Schuld.	Beta.	Rest.	5854	431	431	1523	<hr/>				5854	9	9	
Guld.	Schuld.	Beta.	Rest.																														
565	431	431	134																														
<hr/>																																	
3456	9	8																															
Guld.	Schuld.	Beta.	Rest.																														
5854	431	431	1523																														
<hr/>																																	
5854	9	9																															

Multiplicatio, of Vermenigvuldiging.

Leerd een Getal / door hem zelven / of door eenig
 ander Getal vermenigvuldigen / maar toe
 niet is deze volgende Tafel met basterlijck van kuyten
 te kinnen.

Tafel van de Multiplicatio.

1 maal	2 - 2	3 - 3	4 - 4	5 - 5	6 - 6	7 - 7	8 - 8	9 - 9	10 - 10	11 - 11	12 - 12
2 maal	3 - 6	4 - 8	5 - 10	6 - 12	7 - 14	8 - 16	9 - 18	10 - 20	11 - 22	12 - 24	
3 maal	4 - 12	5 - 15	6 - 18	7 - 21	8 - 24	9 - 27	10 - 30	11 - 33	12 - 36		
4 maal	5 - 20	6 - 24	7 - 28	8 - 32	9 - 36	10 - 40	11 - 44	12 - 48			
5 maal	6 - 30	7 - 35	8 - 40	9 - 45	10 - 50	11 - 55	12 - 60				
6 maal	7 - 42	8 - 48	9 - 54	10 - 60	11 - 66	12 - 72					
7 maal	8 - 56	9 - 63	10 - 70	11 - 77	12 - 84						
8 maal	9 - 72	10 - 80	11 - 88	12 - 96							
9 maal	10 - 90	11 - 99	12 - 108								
10 maal	11 - 110	12 - 120									
11 maal	12 - 132										
12 maal	13 - 156										

Met welke Tafel wy de Trap van de
 Fundamenten des Reken-konst zullen be-
 slypen / also wy dit niet meer als
 beginzel der boozen / boozgenomen
 hebben te onderlyzen.

E L F D E T R A P.

Bezwappende verscheiden stigteljkhe en Leerzaame Gijm-ijpeuken.

Bemoud's Dichtpoet M. W. ter geestelike als Tog eenige zeer Leerzaame, stigteljkhe / en aandagtige Verskens in Gijm met verscheide soorten van Letteren Gedrukt: om M. daar door zo veel in het Lezen en Schrijven van de Gijm-konst (die nu zo zeer is zwang gaet) mede allensken te oefenen & zommige der zelver Verskens zomtijds na schzpende, eenige alrems & Prezende of ook van buiten Leeren / daar nu dan best toe gevoegen zult zijn: want de Gijm-konst vernaafteljk / zynck / en doozhangende is / om de Menschen tot bangde aan te zetten, Hoop dat M. deze myn moeyte en arbeid niet onaangenaam zal zyn.

Als hi d'waar 't sey Rind...
 1. En houd u Gek met af gekend:
 2. Wanneer my myn leerey wil,
 3. Ik maak in 't leerey goet Verschil:
 4. Wanneer 't goet is 't geey ik leerey
 5. Laat leerey my, alsy Ruget of Beer
 6. Laat leerey my, alsy Wyl of Olay,
 7. Wanneer ik seget wat leerey kan,
 8. Het zal, hoe groot of leerey verschy
 9. Alsy Bise in myn Oerleer
 10. Wagt u, Jonge, Ingeden on hilt
 11. Of hoer nu schoom in swinge gaet,
 12. Lat geene Dag ten myn d'goet,
 13. Of gy hebt eerst wat goeds gesien

Met u gemiddt ha' herten ziet
 Aft af de Hardiche dingen niet

's Verstand geoeffend' byrelijk,
 Zal worden naar Geleerdheit rijk
 Maar ueffend' ay het niet, dat daer,
 En laet uet leggen, luy en leer,
 Zo zal 't veruuylen en op 't leet,
 Niet worden dan een Zonden-nest.

En 't kind moet hooren leerden
 Wanneer men in de schoolen

Daar opstellen die men hoort hoer
 Zo moet den meester aan 't hand
 Zyn Leere passen naar 't Verstand

De Leerling moet volk' am' am' am'
 Zyn Oren leenen strak' naar 't
 Wel hooren en niet leeren / maar
 Dat het kind aan rupe' wysheit raakt

Die in haar Jonge Jeugd bekwaame Konsten leeren,
 Dat zal haar Groene tijd en Gryze Jaeren seeren
 Dat is de beste Schar, die t' Huys, en over al,
 Haarter geld, haar vermaak, haar steunzel wezen zal.

Als 't ongeluk den Mensch maakt Arm, bereyd en bloed,
 Zo helpt de trouwe Konst baan Alesster en den Nood.
 Wend o Jonge Jeugd, het Oog van 's Waerolds Yde-
 heden,

Die by den Mensch voor schoonheit zijn hier best-
 den,
 Maar stierd, o domme Jeugd, daar u de Druyge-
 biet,

Daar zijn geen dingen schoon, dan die men niet en
 ziet.

O Jeugd wilt tot de Misdeed gaan,
 Op dat u geen Gebrek mag slaan:
 So niet niet spaard ter rechte tyd,
 Verliest zy Soed, en Honger tyd.

Al wat men na verlies niet weder kan bekomen,
 Dient nauw te zijn gespaard, en neerstig waargenomen,
 Ziet al wat eeuwig duurd, word in der Tijd gezogt,
 De Tijd de nutte Tijd, diend uyt te zijn gekogt.

De Schaamt ontrent de teere Jeugd /
Dat is een teeken van de Deugd /
Een teeken van een zagten-aard /
Die honderd goede dingen baard.

Wellust word gekogt met pijn,
 En zal altoos schadelijk zijn.

Bedwing het Wyfchen Jong en Teer /
Daar geen bedwinging is / is geen Eer.

Neemt waar de Midlen u gezonden van den Heer,
 Godt helpt die die niet Luy, hem zelven seld te weer.

Uw Oog moet mikken op het goed,
 Uw Oor maar voor de Deugd op doet.

De rest laat loopen, en uw Ziel,
 Zal krygen 'e geen haar wel beviel.

Een Jongman buigt hem neer / vernebert zyne
zinnen /

Wanneer de Wyfcheit zelfs / hem onderloopt van
binnen /

Maar ledig van der Teer des Wyfcheit / staat hy
hoog /

Verheft hem zelven stout / en pronkt maar wat
in 't oog.

Hoe

*Hoe zalig leefd en sterft de Man,
Die hier wel leefd, en sterven kan.*

**Een Andig Mensch heeft groot gestwel /
Wanneer het gaat zyn Maasten wel.**

Die zig laat eer aan doen, meer als 't hem betaamd,
Is waard geweldig trots, of Gek te zijn genaamd.

*Och! hoe is den Mensch verblind,
Die alleen zijn Vleesch bemind,
Die de zotte Weereld kiest,
En zijn waarde Ziel verliest.*

*Betrouwt geen Hypokryt, of Vriend op valsche gronde,
Die anders is in 't Hert, en anders in de Monde,
Van vooren is by wit, en bied u Vriendschap aan,
Van agteren is by zwart, vol haat en Nyd belaan.*

**Daar is geen Weg zo kwaad /
Daar de Deugd niet dooz en gaat.**

*Hoe rold het los geluk, hoe gaan des Weerelds zaaken;
't Is Rook, 't is enkel Wind, al wat de Menschen maaken
Haar Voorspoed; Eer en Staat, haar hoogst geagte goet
Gaat schiekelijk op en neer, gelijk als Ebb en Vloed.*

**In 't straffen Godt wel langzaam is /
Maar als hy straft hy straft gewis.**

De Zegen Godts maakt Rijk, zijn Oogen voor ons
Waaken,

Ey wilt dan niet te zeer naar d' Aardsche Goederen
haaken,

Maar zoekt eerst Godes Rijk, En zijn Geregig-
heyd;

Kost, Kleederen, Drank, en Huys, is u dan al be-
reyd.

Die

TRAF der J. E. U. G. D. r.
*Die Leugen spreekt zo voor als waar,
Word niet geloofd al spreekt by waar.*

*Die daar een Ambagt heeft geleerd,
Die heeft ten nood waar hy op leerd,
Een Ambagt zo gering men doet,
Dat niet zijn eygen Meester doet.*

*Den Geest verlaat 't Verstand verdozt /
Wanneer het niet geoeffend wozt.*

*En zegt niet alles wat gy weet,
Nog geloof niet wat elk uyt meet,
Nog doet niet alles wat gy kond,
Nog lust niet al wat lust u Mond.*

*Wanneer de angst ons meest verbaast,
Dan is Gods hulp ons 't aldernaast.*

*Een kwaad gemiddt saard grootte py.
Die welk doerly: blyd een vrolyk zy.*

*Een Spand die daar knist / en zal u niet herraaken /
Al maak hy veel gebaar / veel minner zal hy
schaden /*

*Maak die dave stongt / die zal u kreukken on-
berusgt /*

En geeven u een steek / eer op het zyt verbaagt.

*Het leeren word niet in-gedrongen,
De lust moet wezen in den Jongen.*

*Zodanig als de Mensch heeft afgeleyd zijn Leden,
Zodanig zal de Mensch voor Godet Oordeel steden,
Zodanig als de Mensch daald neder in het Graf,
Zodanig rijst by op, in vreugd of Hellsche-straf.*

Wat

Wat fcherp is in de Mond, die door de spyse smaken,
 't Is Peper, Zout, Azijn, die goede Sausd maken,
 Geeft Kinders zoete Koek, en Vrouwe nieuwe Most.
 Was op de Tonge bijt is regte Manne-kost.

Wie zo geloof hem verlaat / op vustand van zijn
 Kinderen /
 Die zal hem in de noot / heerlijk bezogen binden,

Witte Raavens vind men zelden,
 Alzo zelden vind men trouw,
 Maar die zijn hoop op Godts wil selden,
 Hadden daar van noot berouw.

Het Kind van booze Geest, verbeterd en veraerd,
 Na dat de Ouderen niet, de Roe gebreykt of spaerd.

Wch! 't is een nietig ding / dat wy hier Schoon-
 heyt noemen /
 Daar op de Weereld kost / daar van de Vrouwen
 roemen.

Neemt weg een enkel Del / al wat daar onder leyt;
 't Is niet als vuyle stank en regte tuiglijgheyt.

't Is alles wel als 't eynde is wel,
 Want 't eynde maakt ook dikwils spel.

*Al slaapt de Waarheid voor een tijd,
 Zy word gewekt tot Leugens spyt.*

Door de Mensch is 't ligt te liegen,
 Maar wie hem **SOPES** Oog bedriegty.

Zo Jongen Luyden wisten 't wel,
 En Ouden Luyden konden 't Spel,
 Geen van hun beyden zouden oyt,
 Zo lang zy leeven zyn beroyt.

Wat is van 's Weerelds bzeugd / de Jeugd is haast
 verbweenen /

En met de snelle Jeugd / gaat ook de bzeugd daar
 heen /

En als den korten Dag / ten eynde is gegaan /
 Wat bzeugde wat verbziet / het is 'er mee gedaan.

*Een kwalyk op-getrokken Kind,
 En is niet beter als een Hind,
 De Kinders zyn, of hart of zagt,
 Na dat zy worden opgebracht.*

En oordeeld niet, maar 't oordeel schon,
 Op dat gy niet ge-oordeeld word,
 Want, met die maate die gy meet,
 Zult gy daar na ook zyn besteed.

*Hy is van Seef en Wyfheid met,
 Die altyd op het Eynde eet.*

Men word van den Orop allenskens uitgege-
 ten /

Het Staal word door de Lugt / en metter tyd
 versleeten /

Al bald den Eyken Boom niet juist den eersten
 slag /

Op breekt zijn steplen kruyn / op 't eynde van
 den Dag.

En

En doet geen kosten wás gy zigt,
Meer als u Winst en Rentem list.

Gelijk als Mensch en Mensch verschillen in de Le-
 den,

Zo is ook Mensch en Mensch verscheyden in de Ze-
 den,

Gelijk als Mensch en Mensch verschillen in de
 Spijs,

Zo heeft ook ieder Mensch een onderscheyden
 wijs.

Een Biergaard sprak dat hy veel liever wonne /

Een Tepel Boudé als van Verstand een volle Canne /

Maar een Stofst-levend Man agt meer in zyn
 gemoed /

Een Droppel Wissend / als een heels Zet vol
 goed.

Tot d' Aard wy al te zaam behooren,

De Dood die komt ons alle by,

Wy worden ongelijk gebooren;

Maar in gelykheyd sterven wy.

plaat! Wat is den Mensch een Wind / een
 Rook / een Waassem.

en Schaduw zonder Lijf / een Damp / een lig-
 ten Wassein /

Een Mist / een schone lucht / een teer en nis-
 tig Dat:

Een brossen Warden-pot / en ik en weet niet wat.

Al wat beginzel heeft ontstaan,

Dat moet eens tot het eynde gaan,

En wat er oyt gebooren was,

Het moet al sterken vroeg of lat,

A

Een

70 T. RAV Het BEUGD.

Een Vriend, moet om een Vriend, een oud gebrek
verlaaten,

Een Vriend moet om een Vriend, zijn eygen wezen
en haatem,

En worden als zijn Vriend, een Vriend moet om
een Vriend,

Vrywillig onderstaan ook dat hem niet en diend.

't Is een Wijs Mensch die kan zien /

Wat hy doen moet / of moet blien /

Maar nog Wyzer is de Man /

Die zijn Fouten merken kan;

Albertwist die zonder mij?

Schets zijn naastens misdaad kloft.

Wild gy reizen door bosland,

Hebt Vijf dingen by der hand,

Hebt voor eerst een Ezels-oor,

Dat is, past op u gehoor,

Hebt het Ooge van een Valk,

Dat is let op meevig Schalk,

Hebt de Beenen van een Hert,

Ziet dat gy niet gevangen werd;

Hebt dan ook een Kerken-muyl,

Dat is gezeyd, ontziet geen vuyl,

Hebt voornam een Kamels-rug,

Voor Geluk of Ongeluk.

Die met de goeden smet gaat,

Ey agt ik noyt myn leeven kwaad,

Ey die met kwaaden soek. Verkeed.

Ey heb ik noyt doot yed geend.

Die

Die in haerde zijn gekent:
 En van hooft hebt voort geschent:
 Die 't geluk van alle kant;
 Het zeld' al in de hand / 1:
 Dallen dikmaals onder boert:
 Dooz haer al te groote goet:
 Al te hoog verheben staat /
 Dooz zijn zwaart' om leege gaat.

Ey groote Rab, Ey niet daar sy,
 Ey groote Eeuw' Sander Sinn,
 Ey groote Sled, Ey weinig Lief,
 Ey groote Beest, Ey niet Voorfey,
 Ey groote Schuiter, Ey weinig Brand,
 Ey groote Rep, Ey kleey Verstand.

Eere die de Wijsheyd geeft,
 Allijd bloeyd en allijd leeft,
 Die Geleerd' is en begaast,
 Die zijn Barst met Wijsheyd laast,
 Haat, nog haer, nog lange tijd,
 Noyt zijn Naam of Eer verslyt,
 Een geleerd verstandig Man,
 Na de dood nog leeven kan.

Gods en niemand meer te vreezen,
 Wel doen alijt vrolijk wezen,
 Eer aan doen zijn Ov'righeyd:
 Leeven vroom in stilligheyd,
 Buyten dienst van Hof en Kerk,
 Vlytig by zijn eygen Werk,
 Goed ter nooddrift en geen meer,
 Zulk een leeven ik begeer.

TWAAALFDE TRAP.

Leerende alderhande Coleuren van
Inkt te maaken, ook Goud en Silver uyt ter
penne te Schryven met nog eenige
aardige secreten, der penne.

Nu booz 't lest en tot een toe-gift / indien gy
NIE Schryft met eenigerhande Coleuren ber-
cieren wiltet / en geerne zoudet weeten hoe met al-
derhande soorte van Inkt zoudt konnen maaken /
zo heb ik 't meeste deel der Inkten en Coleuren (nu
baar toe nodig) alhier gesteld; Daar en hoeden op
wat maniere gy met Goud en Silber zult mogen
Schryven / ook mede de Temperatuere tot alle die
Coleuren te maaken. Hier op heb ik ook nog eenige
secreten der Penne gesteld: alles tot III. Oeffe-
ninge / geryf / lust / vermaak / en profyt;

Om zeer goeden Zwarte Inkt te maken.

Neemt ander-half Pond siegen-water / en doet
daar in drie oncen gebroken Salmoteyen laet 't zo
staan twee dagen in de Sonne. Van wel 't eenog twee
Oncen Ongers Koper rood by / kleyn gestoeten /
en roerd 't wel onder een met een Stok / en stel-
let wederom twee Dagen in de Sonne. Een laet-
sten doet daar nog in een Once Gomme van Arabien
die zeer klaar is en kleyn gestoeten / met een
Once Gynaat-appelschellen / indien gy die be-
komen hebt. Van laet 't een weynig zieden
met een zagt Vuur / en gietet klaar boven af / dat
zult gy mogen bewaaren in een Glas of Loden
Pot / en 't zal zeer zwarten en uitermate goeden
Inkt wezen.

Een

Een ander maniere, om met der haatt goeden Zwart-
te Inkt te maaken.

Gzult neemen drie Pinten Wijn / een Vierendreef
van een Pond Salmooren in stukken gebroken /
laat ze zieden in de vuur / althij wel om-roe-
rende / tot dat een derden-deel van den Wijn in-ge-
zoden is: Neemt het als van van 't Vuur / en nog
lauw zijnde / doet 'er een Vierden-deel ponds Koper-
rood in / en roerd het nog een wijle tijds wel / en
laat het staan tot des anderen Daags. Neemt dan
een ander Pot of Krupke / daer in gij die Inkt
wilt laaten / en roerd hem eerst wel omme / en zijgt
hem voer een Doek of Creams in een ander Pot /
en doet 'er dan in Vijf Onzen Gomme / en hij zal
zeer goed en zwart zijn.

Om Rooden Vermilioen Inkt te maaken:

Neemt Vermilioen / en wijstet op een Steen
heel fijn / tot dat het geelagtig word / mee
schoon Water / en dezelveu gewreven zijnde / zult
gij 't zelveu Vermilioen leggen in een stuk Kreupel /
't welk gij hol gemaakt zult hebben / daer zal de
vogtigheid in trekken / en droog zijnde / doet 't
in een Doekken: Als gij nu uw Vermilioen bezi-
gen wilt / neemt daer van zo veel gij wilt / mengt-
ze met geprepareerd klaar Eye / of Wit van een
Ey / zo dik als Byp / laatze in de Sonne droogen
in een Glas / en wel gedroogd zijnde / doet het in
een Doekken / en willende Rood Schryben / wen-
get meest met Water en klaar Eye. Nota Zo in uw
Dertve eenige Blaasken / of Babelken botmen /
zo neemt wat Materie uyt uw Oren / of een Droop-
pellen Offe-galle / of een weynig Wazhe / doet
het in de Dertve / zo zullen in 't roeren verdwijnen.

Een goede maniere om Bresslie te bereyden.

Nemt een Mengelen goed Klaat oud Bier / twee gemeene Roemers oud Regen-water, een Roemer Wijn-azijn / doet daar in een half Pond Bresslie / drie Loed witten Klaaren Klugo / en een Loed Gummi Tragacanti, zied het te zamen op de helfte / en giet het als van Klaat af / en behoud het reyneljk dat 'er geen Stof nog vuyligheyt in kwam / 't word hoe langer hoe schoonder.

Nog een maniere om heel schoon Rood Bresslie te maaken.

Nemt den Loed Bresslien hout / klein gemalen ontrent zo veel Klugns / ook webzaker / in een half pintz Potken / en daer op Regen-water geuooten / tot dat het hout bedekt is / laat het een Dagt wecken / doet 'er dan 's Morgens zo veel Wijn azijn toe / dat het Potken op drie Dingenen breekt bedekt is / ziedet die te zamen / tot dat het hierde-deel of meer in-gezoden is / en zult het dillwilt onder 't zieden om roeten / daer na zult g'zelve door een Doek zegen / in een schoone Pot / kopt hem wel dicht / 't zal goeden Inkt zijn.

Om schoone Blauwe Inkt te maaken.

Nemt wel gezunberbe Smalte / mengtze met Con-water / en dat matig / dat het niet te dilt en zo: en om Proebe daer van te doen / zo maakt een Letter of twee met den Smalte / en d'ong zynde legt 'er een schon Papier op / schijft dat Papier / welk op de Letter lent d'iff met ter hand / blifse de Smalte aan 't Papier hangen / zo moet 'er meer Gumme in. Om wel met te woorsz Smalte te wogen schryuen zo moet men een flaype

ze lange Senebde Penne hebben. Zo de Smalte te
kuppen word door lange staan / zo giet het Gou-
water af / en doet 'er klaar Water op / roerd het
wel om / en laatzze zinken / en giet als dan het Wa-
ter daar van / tot datze weder schoon is / en als
nyze wederom bezigen wilh giet 'er Gouwater op
als vooren.

Om op drierhande maniere Geels Inkt te maaken.

Neemt Opziment / ofte Anty pigmentum, sijn ge-
weezen / met klaar Eye getemperd / is schoone
Gele Inkt.

Dezelfde Saffraan met Eyer-doorens gemengt /
is goede Gele Inkt.

Item Saffraan geweekt in versche klaar Eye / een
Etmaal lang / giet dat geel Ey-water in een Pot-
ke of Schulpje / en temperd daar wat berende
Wastrot in / 't is ook schoone Gele Inkt.

Om Groen te maaken, daar men mede
Schryven en Verwen mag.

Neemt Spaans-groen / Licargerium en Quikzil-
ker / stamp het al te zaam met Kinder-pisse /
na Schijft / Verst / of Schilberd 'er mede /
en op zult een schoone Coleur zien ; als of het
Emmerand-Verwee waer.

Een goede maniere om Goud te bereyden
daar men mede Schryven kan.

Neemt oprecht Salarmonic, en zeer het Gouwa-
ter / dat moet men zo lang wazzen tot dat
het een Wit Dapken word / en als dan zal men
een Blad geslagen Goud t'effens neemen / en dat
haar wel ander wazzen / tot dat het klein zy / en
als dan zal men wederom een ander neemen / en
dat ook also gewazzen zijnde / wederom een ander /
tot

tot dat goud u des Gouds genoeg hebt. Nota! Dat het zelke Goud wel een flure gewreeben moet worden / neemt het als dan wel renn op / en doet het in een zupber Glasen Schaal / met zeer klaar en zupber Regenwater: 't zelve lout maakkende / roer 't als dan / met een zupber Deercken wel onder malkanderen / en laat het staan zinkoh / giet het Water zoedelyk af / vult het wederom met schoon Water / en roer 't omme; gij moet het Water zo dikmaals af-gieten / en wederom verschij op-gieten / tot dat alle bettigheyt en onzupberheyt wel af is: En als dan zult gij 't Goud zoetkens met een schoon Pencil in de Schelpen doen / en verspreyden 't in de Schelpen / laat het als dan droogen: als gij 't gebzupken wilt / zult gij klaar en dun Gom-water neemen / en gebzupken 't zo het M. T. belijst / maakkende niet meer als gij van nooden hebt.

Om het sijn Goud te breeken; dat men daar mede Schilders of Schryft met Pen of Pencil.

Nemt geslaagen Goud / en hier Duppelen Wering / mengt 't al te samen wel / en doet het in een Glaasken. En als gij 't te weke stellen wilt zo temperd het met Gom-water / en 't is gedaan.

Om met Silver byt de Penne of Pencil te Schryven.

Wilt gij nu Silber lieren / om daar mede byt den Penne of byt den Pencil te Schryven / zo handeld daar mede op dezelfde wyze en maniere / als hier noden van 't Goud gezeyd / exemp. dat gij in plaats van geslaagen Goud-bladen; zult moeten neemen; geslaagen Silber-bladen; de rest is alles gelijc als met Goud.

Om verheven Leuers van Goud en Silver te maaken.

Nemmt twee Bollen Loock / maaktze inel schoon
en stootze / en verst'er het Sap uit zo stift
als gy houdt. Dan doet'er in een luttel Inkt / dat
het zwart is / of een weynig Zaffraan zonder
Inkt / en Schryft daar mede grootagtige Letters /
of andere / en laatze droogen. Daar na zo over-
trektze nog eens / om zo dik te maaken als gy die
begeerd / en laatze droogen. Als gy u Goud daar op
leggen wilt / zo maaktze warm met wten Wasem /
en legget daar op uwe Goud-blad / dan bedekt't
terstond met katoen en wyvet / zo zal het af gaan
dat niet gebat heeft. Zo doende zal u Werk ver-
guld sijn en verheven / 't welk lustig zal wezen
om te zien.

Om te Schryven dat men niet kan leezen als by Dage

Mengt Mandelwoon en gestooten Stijn-hout te
zamen / 't welk's Dage's uitvat / en Schryft
daar mede op droog Papier / zo zal men so niet
konnen leezen als in der Dage by ontbrek.

Om Letters te Schryven die niet Leezelyk
zijn, dan tegen het vuur.

Nemmt Salomoniac, stootet wel kleyn / en sol-
veert't in't Water / dan Schryft daar mede wat
u belieft op schoon Papier / en laetet droogen. Als
gy 't Leezen wilt / houd't Papier tegen't Vuur
en gy zultet wel Leezen. Of neemt Timoc-sap
of van Alupa / wat gy daar mede Schryft / en is
Leezelyk dan tegen't Vuur.

Om Letters en Inkt-vlakken uit te doen, op't Papier.

Nemmt Salpeter en Ongers koper-rook / van
eins een Pond / Distilleert die te zamen. Dan
neemt

neemt een Spongie / en maakt die nat in het Water / en wijst daar mede de Letters / zo zullen sy terstond uyt gaan. Of anders neemt Poeder van wit Been en Plepsterk twee Onzen / wipbet wel klein / en mechtze te zamen / en temperdze dan met een Oger van een Ey en bestrijkt daar mede de Letters / en laatzze also droogen. Dit gebaar zinde / schraapt het af met een Dentie-mes / zo zal 's Papier wit bliuen.

Een Water dat de Letters terstond euet van 't Papier:

Neeft een Pond Ongers Koper-rood / drie Pond Salpeters / vier Onzen Vermillion / vijf Pond Alyn / sigomsche Kalk / staatzze te zamen tot Pulver / en Distilleerd het in een Glazen Vat met zagt Vuur / zo zullen 'er af Distilleeren twee Waters / het een Wit en het andere Groen / is 't dat gynemt een luttel van het eerste / legget op een Beschreeven Blad Papiers / wipbende doordt met een scharpen grobe Doek op de Letters / zo zullen terstond af gagen van het Papier / en 't zal zo wit wezen als of 'er nont Inkt op geweest en hadde. Een Tweeden / is 't dat sy het voozende Water warm maakt / en ober dien damp hout een Beschreeven Blad Papier / het zal terstond zyn als of het ober Een Daar te hooren Geschetsien waer.

Om tot Poeder te maken, daar men de Lakt-vlakken die op 't Papier gevallen zijn, of ook de Geschetsien Leuten, kan uyt het Papier doen.

Neeft wel gewezen Ceruse / temperdze met een Mandel-melk / en laatzze droogen / dan zult gye weder wipben / en laatzze droogen alshoer / en dat tot zeven keren. En hiernaard sijt aldus tot

het gebzagt. En als gy 't gebzogen wilt / om de Plakken en het Geschalt mede uyt te doen / neemt een kleyn Doekken in schoon Water nat gemaakt / wringt het water uyt / en huzendet op de plaats daar gy 't gebzogen wilt / laat 't daar een uure of twee op leggen / tot dat 't Water en Inkt wel vogtig daer af getozden zijt / daer na neemt er dit Doekken wederom af en op de Plakke of Lettere die gy uyt doen wilt / doet een weynig van 't voorsz. nat Cerus-poeder / en laat 't alzo een geheelen Dagh lang leggen. Des anderen daags neemt eenen grooten schoonen Doek / en wusch er mede op 't voorsz. seyde Poeder / het Papier zalder wit af blieden om daar op te mogen Schryffen als te vooren / en beter ook / en is het er de eerste reyse na uyt al uyt / zo doet het nog eens / en gy zult er geen gebruyk aan vinden.

Om Temperatuur of Gom-Water te maaken, om verscheyden Verwen mede te temperen.

Nemt een Loob Arabische Gom / en omtrent een halve groote Root Gommi-Traganti, doet dit in een zuyder Doekken of Stoffen / giet daar schoon Regen-water ober / twee vingeren hooft hoog / laat het alzo toe-gedeekt staan vier Dagen lang / dat het doozweert word / daer na neemt er zuyder Stokken en roerd 't wel onder wathanderen / zet het dan op eenen kleynen gloed / laat het wat uyt wozden / maakt niet ziedep / gestadig omroerende om de Klonten te doen breeken en versmelten / zigt 't dan dooz eenen Timen-doek / daer na gietet weder zo veel schoon Water ober / tot dat het zo dik is als Wasm olie / doet het dan in een Glazen Flesche / wel toe-gestopt om u temperatuur te bewaren poos stof en vuylschepp / maakt gy moet 't alle Dagen met

ren Stofken welom toeren tot dat de dikke ver-
gaan en versmolten is / want de Gomme Traganti,
dijft gaaren lange boven / al eerze geheel betmolten
en veranderd is: Indien nu nu bevind datze weder
te dik en te sickerig is / zo gietet weder klaar Water
over als boeten. Deze Temperatuure word dooz
dubheyl klaar / en de Tragant, zinkt na de grond /
zo datze hoe ouder hoe beter is / gietet dan een
weynig Hoof-water in / om een goede renk te
behouden. Met dit Temperatuur-water behoud
nu de Perwen ligt en schoon / want de Arabische-
gom alleen / maakt de Coleuren donker en droevig.
Temperéerd dan hier mede utwe Perwen / en als
zo u verbzoagen zo bevoigtigze wedet met een schoon
Water: nu zouden anders dooz de Fragant, al te lee-
ming worden: Doff zo nu merke dat u Sakt / of
Perwe met ter tijd te dun word / als dan gietet
weder van deze Temperatuure over / zo behoud nu
al u percolurden Saktén aligh schoon.

Korte Vragen voor de kleyne Kinde- ren door JACOBUS BORSTIUS.

<p>Vraag. Wie heeft u ge-
schapen?</p> <p>Antw. God. Gen. 1: 1.</p> <p>Vraag. Hoe veel Goden zyn der?</p> <p>Antw. Een God. Deut. 6: 4.</p> <p>Vraag. Wie is die God?</p> <p>Antw. De Vader / Zoon en
Heilige Geest / een Godlik
Wezen en drie Persoonen.
1 Joh. 5: 7.</p> <p>Vraag. Wie heeft God den
mensch geschapen?</p> <p>Antw. Na zyn Beeld / gorb
en opreht. Gen. 1: 26.</p> | <p>Vraag. Welk is Gots Beeld?</p> <p>Antw. Gerechtigheid en heyl-
ghend Ghy. 4: 24.</p> <p>Vraag. Heeft den Mensch dat
Beeld nog?</p> <p>Antw. Neen / hy heeft het
verlooren dooz de Zonde.
Pred. 7: 29.</p> <p>Vraag. Wat is Zonde?</p> <p>Ant. Ongerechtigheid. 1 Joh.
cap. 3: 4.</p> <p>Vraag. Was uit kend nu de Zonde?</p> <p>Antw. Mit de Wet Gots.
Rom. 3: 20.</p> |
|--|---|

Wilt dat is de Wet Gods?
 Antw. Een Regel van ons Le-
 ven. Gal. 6: 16.
 Dage Wat is het de Wet Gods
 van ons?
 Ant. Godt heeft hem gegeven al-
 en onze Maakten / als ons
 zelden. Marc. 23: 37-43.
 Dage Konnen wy het vol-
 kdelijck doen?
 Antw. Ja. Sprak. 26: 9.
 Dage Waartoe niet?
 Antw. Om dat wy verdozen
 sijn. Gal. 3: 8.
 Dage Van waer komt de
 verdozenheit?
 Antw. Van Adam. Rom. 5: 12.
 Dage Wat heeft Adam gedaan?
 Ant. Van den verdozen boom
 gegeten.
 Dage Hoe heet die boom?
 Antw. De boom der kennis
 van goet en quaet. Gen. 2: 9.
 Dage Waerom was dat Zonde?
 Antw. Om dat God het verbo-
 den had. Gen. 2: 16 / 17.
 Dage Waar bleef Adam toe?
 Antw. De Engel met een
 wapen jaagde hem uit het
 Paradys. Gen. 3: 24.
 Dage Welke is de Straffe van
 de Zonde?
 Ant. Doed en hel. 2 Theff. 1: 9.
 Dage Wie heeft de hel gemaakt?
 Antw. God de Heere.
 Dage Doet wist?
 Antw. Doet de kwade kinde-
 ren en alle godlooze men-
 schen. Matth. 25: 41.
 Dage Wat sijn kwade kinderen?
 Antw. die haer Ouder / en
 Meester ongehoorsaam sijn
 en Gods geboden veragten.
 Dage Wat straffe sijnse in de hel?
 Antw. Ze vanden in het
 eeuwige Duer. Marc. 9: 48.

Dage Wilt gy haer Thor
 Antw. Ja. 10 Waer geernd
 in den hemel.
 Dage Wilt gy haer konen?
 Antw. Alle goede kinderen en
 gelijcke menschen. Joh. 5: 29.
 Dage Wat doetse haer?
 Ant. Bezingen / Psal. 7: 12.
 Dage Wilt gy haer de
 der heilicharen. Openb. 4: 8.
 Dage Wilt gy haer d'ragen?
 Antw. Onze Zaligmaeker.
 Dage Wilt gy haer de
 Ant. Jezus Christus. Mat. 1: 22
 Dage Hoe is hem de
 Ant. God en menschen. Gen. 2: 5
 Dage Is hy God van een
 Antw. Ja. In is God van een
 wigheid: 1er de Weere
 Mat. 1: 1.
 Dage Wilt gy haer de
 Antw. In de heilichheit des ryps.
 Gal. 4: 4.
 Dage Wilt gy haer de
 Antw. Wilt de Maget. Mat.
 Luc. 1: 7.
 Dage Doet wist haer is dat
 Antw. Doet de heilichheit des
 ligen Geest. Luc. 1: 55.
 Dage Waar mede maakt hy
 Antw. Met sijn Liden en
 Sterven. 1 Petri 3: 18.
 Dage Onder wat Nigter heeft
 Ant. Onder Pontius Pilatus.
 Joh. 19: 15.
 Dage Wat doet hy haer gesto-
 Antw. De doot des kranckes.
 Phil. 2: 8.
 Dage Doet wist hy haer gesto-
 Ant. Doet sijn Volk. Mat. 23: 21.
 Dage Wilt gy haer de
 Ant. Wilt de heilichheit. Joh. 3: 26.
 Dage

Vraag: Wat is roekeloos?
Antw. Het zijn best ou. God betrouwen. Psal. 11: 1.

Vraag: Hoe het genoeg dat men zegt: Ik geloof.
Antw. Heen/ men moet zig beheren. Matth. 23: 21.

Vraag: Wat is bekering?
Antw. Zyn. Leven te beteren. Matth. 3: 8.

Vraag: In wat is de beste betering?
Antw. In het geloof te leven. Gal. 2: 17.

Vraag: Hand op den Hemel doet welke verheven?
Antw. Meer / Christus kreffte vang ons verheven. Luc. 17: 20.

Vraag: Waar moet men het geloof versterken?
Antw. Door de Gaten en de Doornen.

Vraag: Wat is de Doornen?
Antw. Een Leenen en Doornen van de Doornen. Rom. 4: 2.

Vraag: Hoe veel Sacramenten zijn er?
Antw. Twee: den Heiligen Doop en het Heiligen Avondmaal.

Vraag: Wat beduidt den Doop?
Antw. De afwasching der Zonde. Hand. 22: 16.

Vraag: Hoe het uitschijf Water de Zonden afwassen?
Antw. Met Christus bloed reinigt anhan als Zonden. 1 Joh. 1: 7.

Vraag: Waarom moet men de Doornen Doopen?
Antw. Om datse in Gods Verbond zijn. Hand. 2: 39.

Vraag: Hoe beduidt het Doop in t Avondmaal?
Antw. Christus. Lighaam. Mat. 26: 26.

Vraag: Waarom wordt het Doop gehooien?
Antw. Om datse in t Lighaam van

Christus is. 1 Cor. 10: 16.

Vraag: Wat is de Doop?
Antw. Zyn Doop. Matth. 26: 27.

Vraag: Hoe heeft dat ingeseld?
Antw. Christus doe hy sterben zoude. 1 Cor. 11: 26.

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Gelovige / die haar zegen verzoeken.

Vraag: Waar toe heeft hy dat ingeseld?
Antw. Tot zoner gebroeders.

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Christus Lighaam en Sterven. 1 Cor. 11: 26.

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Vraag: Hoe is de Doop?
Antw. Door de Doornen / die

Antw. Aen / Gode geeft de
 Bekerlinge ten leuen. Hand.
 11: 16.
Vr. Waar hoort wecht hy die
Antw. Oude zyn woord en
 Geste. Jes. 59: 21.
Vr. Wacht zyn de blysten
 van de Bekerlinge?
Ant. Goede werken. Cls. 3: 8.
Vr. Wat zyn goede werken?
Ant. Ouden die God behagen.
Vr. Wat behaagt Gode
Ant. Dat behagen blydheit wa-
 ren Geloue / tot Gode Gede.

en nu zyn Met. 10: 23.
Vr. Wacht is het boegnaamste
 Gode Werk?
Antw. Het Gede.
Vr. Die maekt menschen
Ant. God alleen. Matth. 4: 10.
Vr. Waarom moet men de
 heiligen niet aenblyden?
Antw. Om dat haar die Gede
 niet toe en komt. Openk. 19: 10.
Vr. Hoe moeten menschen
Antw. Onze Vader die en de
 hemelen zyt / Cr. Mat. 6: 9.

Korte Vragen genomen uyt het
 Nieuwe Testament.

Vr. Waar wiert de Heere
 Jesus geboren?
Antw. Te Bethlehem. Luc.
 2: 4 / 5 / 6
Vr. Waarom heet hy van
 Jesus van Nazareth?
Antw. Om dat hy daar is ge-
 geboren. Matth. 2: 23.
Vr. Op wat tyd is hy ge-
 geboren?
Antw. In de dagen Hero-
 dis. Matth. 2.
Vr. Hoe wist Herodes dat?
Antw. De wyzen uit 3 Oosten
 kwamen het zeggen. Matth.
 2: 1 / 2.
Vr. Waar uit wisten zy dat?
Antw. Zy hadden zyn Ster-
 re gezien. Matth. 2: 2.
Vr. Wat bede Herodes doe?
Ant. Hy liet alle de kinderen te
 Bethlehem doden. Matth. 2: 16
Vr. Gode hy den Heere
 Christus ook?
Antw. Aen / die was ge-

bligt in Egypten. Matth.
 2: 14.
Vr. Hoe oud was hy doe
 hy begon te prediken?
Antw. Dertig jaren. Luc. 3: 23.
Vr. Wat deel sproken had hy?
Antw. Ewaels. Matth. 16: 1.
Vr. Wat mirakelen bede hy?
Antw. Hy maakte de Dode
 gezond / en de Dode leuen-
 dig. Matth. 11: 5.
Vr. Waarom hoer de Ryke
 Man in de Hele
Ant. Om dat hy Lazarus niet
 en wille geben de kruemelkes
 die van zyns Tafel vielen.
 Luc. 26: 21 / 22.
Vr. Waar hoer Lazarus?
Antw. De Engelen droegen
 hem in Azahams schoot.
 Luc. 16: 22.
Vr. Waar is dat?
Ant. In den hemel. Matth. 8: 2
Vr. Wat zeh Christus van
 de kinderen?

Antw.

Antw. Eerst die Heilichheit
ziet myn Homen / maar het
Koninkryk der Hemelen

komt haartoe. **Matth. 10: 14**
Vraag Wat zeyd Paulus van
de Stergheit?

Antw. Stergheit is godderyg
en een waztel van alle swaard.

Col. 3: 5 **1 Tim. 6: 8**
Vragen Waar mede wippen
my dan sechzen zyn?

Antw. Het heft en wederen
1 Tim. 6: 11

Vraag Waarom dat?

Antw. Om dat wy niet in de
wereld gezygt hebben / en
wy zullen daar ook niets uit
haggen. **1 Tim. 6: 7**

Vraag Wat zeyd hy van de
vrankaacht?

Antw. Datze geen deel hebben
in 't wyke Godes. **1 Cor. 6: 10**

Vraag Wat zeyd Petrus van
de hoeverdige?

Antw. God wederstaat de ho-
veerdige / maar de Heber-
gen geeft hy genade. **1 Pe-
tel 5: 6**

Vraag Meer dagg indje de
Gubel verhaelen?

Antw. Daar een vast gelobe.
1 Petri 5: 8 / 9

Vraag Wat zeyd Joannes van
de wereld?

Antw. Linderkond hebt de
luereit niet les. **1 Joh. 2: 15**

Vraag Waar moet men meest
en arbeiden?

Antw. Om de sonze die niet
vergaat. **Joh. 6: 27**

Vraag Wat moet men aller-
meest zagen?

Antw. Het Koninkryke Godes.
Matth. 6: 33

Vraag Wien moet men meest
vzesen?

Antw. Hem die wy en diele
kan verberben in de Helle.
Matth. 10: 28

Vraag Waar ober moeten wy
meest verbligt zyn?

Antw. Dat onze namen ge-
schyben zyn in den Hems.
Luc. 10: 20

E Y N D E.

